

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, XXX г.
[...] (2022) XXX

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

**Финансов инструмент за модела за териториално развитие на новия европейски
Баухаус (МТР на НЕБ)**

Финансов инструмент за модела за териториално развитие на новия европейски Баухаус (МТР на НЕБ)

Съдържание

Съкращения.....	2
Въведение	3
Част 1: Стратегически контекст на МТР на НЕБ	6
Контекст на политиката: цели по отношение на политиката на ЕФРР, КФ или ФСП	6
Предварителната оценка в основата на инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ.....	7
Контекст на НЕБ: основните ценности на НЕБ от идеята през изпълнението до резултата	9
А. Устойчивост	9
Б. Естетика	10
В. Приобщаване	11
Част 2: МТР на НЕБ — ред и условия.....	13
Част 3 Ръководни принципи за оценка на съответствието на проектите с НЕБ.....	38
Висококачествено прилагане на основните ценности на НЕБ	38
Устойчивост	38
Естетика	40
Приобщаване	41
Основен на участие трансдисциплинарен подход	42

Съкращения¹

Съкращение	Пълно наименование
РОР	Регламент за общоприложимите разпоредби — Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г.
КФ	Кохезионен фонд
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИБ(Г)	Група на Европейската инвестиционна банка
ЕИФ	Европейски инвестиционен фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕС	Европейски съюз
ФИ	финансов инструмент
ОРГО	Общ регламент за групово освобождаване — Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 г. за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора
ХФ	холдингов фонд съгласно определението в член 2, точка 20 от РОР
КСИВ	консултативен съвет по инвестиционни въпроси
ФСП	Фонд за справедлив преход
УО	управляващ орган
НЕБ	Нов европейски Баухаус
МТР на НЕБ	модел за териториално развитие на новия европейски Баухаус
УОИИ	услуги от общ икономически интерес съгласно обяснението в съображение 11 от Решение 2012/21/ЕС на Комисията
СФ	специален фонд съгласно определението в член 2, точка 21 от РОР

¹ По отношение на определенията и техните съкращения в таблицата се прилага РОР.

Въведение

На 15 септември 2021 г. Европейската комисия прие съобщение², в което се излага концепцията за „Нов европейски Баухаус“ (НЕБ).

НЕБ внася културно и творческо измерение в Европейския зелен пакт³ с цел засилване на устойчивите иновации, технологии и икономика. НЕБ се отнася до пространствата, в които живеем, и до начина, по който бихме искали да съжителстваме, като едновременно с това се съобразяваме с планетата и опазваме природата. НЕБ се ръководи от три неразривно свързани основни ценности:

- устойчивост — от климатичните цели до кръговостта и биологичното разнообразие;
- естетика — качество на изживяването и стил в допълнение към функционалността; и
- приобщаване, включително физическа и ценова достъпност.

Задачата е тези ценности да бъдат осъществявани едновременно, за да се разработват находчиви решения, които най-добре отговарят на нуждите на хората, допринасят за ефикасността и са насочени към по-ниска обща цена.

При НЕБ е възприет подход към трансформация на няколко равнища — от глобално към местно. Екологичният преход води със себе си предизвикателства, които следва да бъдат преодолени в глобален мащаб. В същото време действията за реагиране стават осезаеми и носят смисъл за хората именно на местно равнище. Поради това в НЕБ са обхванати всички равнища на трансформация, от глобалното равнище до това на кварталите, градовете и селата.

Присъщият за НЕБ подход на участие обхваща хората в цялото им многообразие, включително жените (които все още са недостатъчно представени в определени ключови сектори), младежите и групите в неравностойно положение. В рамките на НЕБ ще бъдат представени примери и концепции, които възплъщават неговите основни ценности и създават възможности за разпространяване на добри практики. Чрез НЕБ ще се насърчават участието, изслушването на мнението на заинтересованите страни и специалистите по места и съвместното изнамиране на онези политики, начини на финансиране и други инструменти, с които наистина се постига промяна. Този необходим акцент върху приобщаването гарантира, че никой няма да бъде изоставен и че до най-творческите решения се достига чрез колективни иновации.

НЕБ налага трансдисциплинарен подход, чрез който се сближават вижданията на различните професии. За успеха на НЕБ е необходимо културата, технологиите, иновациите, дизайнът, инженерството, изкуствата, социалните науки, климатът и

---

² [COM\(2021\) 573 EN ACT.pdf \(europa.eu\)](#)

³ [Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Европейският зелен пакт, \(COM\(2019\) 640 final\).](#)

биологичното разнообразие да се развиват ръка за ръка, за да се позволи на хората да създадат по-добро бъдеще.

Ето защо в контекста на настоящото съобщение се предлага модел на финансов инструмент (ФИ) за териториално развитие, чрез който да се подкрепят проекти в държавите членки по линия на НЕБ и да се привличат инвестиции от публичния и от частния сектор.

Целта на модела за териториално развитие на новия европейски Баухаус (МТР на НЕБ) е да се осигурят на управляващите органи (УО), които изпълняват програми по политиката на сближаване, основните елементи, които те да могат да използват за създаването и изпълнението на финансовия инструмент за подпомагане на проекти по линия на новия европейски Баухаус през 2021—2027 г., въз основа на Регламента за общоприложимите разпоредби (РОР)⁴.

МТР на НЕБ надгражда натрупания от 2007 г. насам положителен опит от оказването на подкрепа по стратегиите за градско развитие чрез ФИ, с който се отпуска подлежаща на връщане подкрепа за различни инвестиции, като се насърчава обновяването на териториалната среда по интегриран начин чрез подпомагане на проекти за поощряване на иновациите, енергийната ефективност и социалната интеграция⁵. Моделът на ФИ е ориентиран към хората и се характеризира с отворен подход на участие, стремеж за надскачане на границите и ясни и амбициозни цели, свързани с климата. Едновременно с това моделът на ФИ осигурява достъпно финансиране, което прави действията в рамките на НЕБ устойчиви в дългосрочен план.

В модела на ФИ е предвидена възможността да бъде включен компонент за отпускане на безвъзмездни средства с цел постигане на по-амбициозните цели, определени въз основа на трансдисциплинарния подход и основните ценности на НЕБ — устойчивост, естетика, приобщаване. В модела на ФИ е определен обхватът на подкрепата от гледна точка на потенциалните проекти и необходимата техническа помощ: i) за превръщане на нуждите от инвестиции в портфейл от проекти⁶; ii) за изпълнение на проектите; и iii) за изграждане на умения на националните и регионалните органи, субектите, изпълняващи ФИ, и органите на градската и местната администрация. Моделът няма да замени съществуващия ФИ за градско развитие или ФИ за други сектори. В него са

---

⁴ Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика — <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060>).

⁵ През периода 2007—2013 г. тези инструменти за градско развитие обикновено се прилагаха в рамките на JESSICA (Съвместната европейска инициатива за устойчиви инвестиции в градските райони). Прилагането им продължи и през периода 2014—2020 г.

⁶ Портфейлът от проекти за териториално развитие съдържа проекти, които субектът, изпълняващ ФИ, възнамерява да финансира въз основа на наличната в съответния момент информация.

обхванати необходимите аспекти, които УО⁷ следва да вземе предвид при създаването на МТР на НЕБ, като по този начин на УО се дава възможност да подбере онези аспекти, които са най-уместни за специфичната му среда. При този модел УО разполага с гъвкавостта да подкрепя НЕБ: i) като използва специално разработен ФИ за МТР на НЕБ; ii) като добави специален компонент за МТР на НЕБ към съществуващ ФИ; или iii) като се спре на ФИ, по който отделни проекти⁸ съответстват на трансдисциплинарния подход и на основните ценности на НЕБ.

---

⁷ В целия документ упоменаването на УО може да се разбира като упоменаване на междинно звено (МЗ), както е определено в член 2, точка 8 от РОР (в която се пояснява, че МЗ означава публичен или частен субект, за чиито действия отговаря управляващ орган или който изпълнява функции или задачи от името на такъв орган), ако това МЗ е било определено от УО и ако са налице договорености в писмена форма между УО и МЗ в съответствие с член 71, параграф 3 от РОР.

⁸ Отделният проект може да е съставен от няколко подпроекта или договора с подизпълнители.

Част 1: Стратегически контекст на МТР на НЕБ

В първата част на модела се излага контекстът, в т.ч.:

- целите на политиката на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионния фонд (КФ) и Фонда за справедлив преход (ФСП);
- програмата(ите), съгласувани в рамките на РОР;
- основните ценности на НЕБ; и
- интегрираните стратегии за местно или териториално развитие.

Контекстът осигурява отправната точка за създаването и прилагането на МТР на НЕБ.

За програмите за периода 2021—2027 г., в които се предвиждат инициативи и действия, съобразени с основните ценности на НЕБ, в модела на ФИ са заложили принципите на партньорство и сътрудничество:

- между териториалните органи, отговарящи за интегрираните стратегии за местно или териториално развитие;
- между местните общности и хората в градските и селските райони;
- между УО; и
- между субектите, изпълняващи ФИ, когато в програмите за периода 2021—2027 г. са предвидени инициативи и действия, съобразени с основните ценности на НЕБ.

В модела се посочват и възможностите за съчетаване на безвъзмездната подкрепа с единична операция по финансов инструмент съгласно член 58 от РОР.

Контекст на политиката: цели по отношение на политиката на ЕФРР, КФ или ФСП

МТР на НЕБ може да бъде създаден по линия на регионални или национални програми или програми по Interreg, съфинансирани от ЕФРР или КФ. Това е възможно съгласно

всички цели на политиката⁹, но най-вероятно ще се осъществи в рамките на цели на политиката 5 и 2 (съответно член 5, параграф 1, букви д) и б) от POP).

В рамките на МТР на НЕБ би могла да се предоставя също така подкрепа от ФСП за проекти в територии, определени в териториалните планове за справедлив преход.

Предварителната оценка в основата на инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ

Подкрепата за интегрирано териториално развитие трябва да се основава на интегрирани стратегии за местно или териториално развитие¹¹. В стратегиите за градската среда следва да се използва подходът за функционалните райони. Следователно с тях следва да се насърчават връзките между градовете и селските райони и да се подкрепят функционалните градски райони, които обхващат и селските райони в близост до градовете. С интегрираните стратегии за селските райони или стратегиите, обединяващи малки градове или села, може да се разкрият и възможности за прилагане на модела в селските райони. По време на програмирането на средствата по POP националните органи ще определят дела от приноса по линия на политиката на сближаване, който да се предостави за изпълнението на тези стратегии. Инвестиционната стратегия на настоящия предложен вариант за МТР на НЕБ следва да се основава на интегрираната стратегия за местно или териториално развитие и да е съобразена с основните ценности на НЕБ. Ако интегрираната стратегия за местно или териториално развитие не е съобразена с тези ценности, това не трябва да бъде препятствие за създаването на МТР на НЕБ. В такъв случай МТР на НЕБ ще окаже влияние, като доведе до коригиране или допълване на стратегията за местно или териториално развитие с ключовите принципи и основните ценности на НЕБ с оглед на нуждите на териториалните органи.

Предварителната оценка¹² е първата задължителна стъпка от създаването на МТР на НЕБ и може да бъде изготвена от УО или от външни консултанти под отговорността на УО. В предварителната оценка трябва да се предложи цялостна инвестиционна стратегия на МТР на НЕБ, като на УО се предостави необходимата информация, за да определи как

---

⁹ Съгласно член 5, параграф 1 от POP се оказва подкрепа за следните цели на политиките:

- а) по-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и регионална свързаност на ИКТ;
- б) по-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност;
- в) по-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността;
- г) по-социална и по-приобщаваща Европа чрез реализиране на Европейския стълб на социалните права; и
- д) Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и местни инициативи.

¹⁰ Ако за МТР на НЕБ се задели приносът от ресурсите на програмата по цел на политиката 1, по-конкретно специфични цели 1.1 (Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии) и 1.4 (развитие на уменията за интелигентна специализация, промишлен преход и предприемачество), инвестицията трябва да бъде съобразена със съответната стратегия за интелигентна специализация.

¹¹ Член 28 от POP.

¹² Член 58, параграф 3 от POP. УО може да използва и/или актуализира съществуващата предварителна оценка.

МТР на НЕБ може най-добре да постигне целите на основните програми. Това предложение за инвестиционна стратегия заляга в процеса на подбор на субектите, изпълняващи ФИ. Поради това основополагащо изискване е заинтересованите страни, участващи в партньорството, необходимо за МТР на НЕБ (вж. раздела относно партньорството в таблицата), да бъдат включени в процеса на предварителната оценка. Това гарантира, че в предложението за стратегия са отразени териториалните стратегически приоритети, вижданията на обществеността, инвеститорският апетит и гледните точки на потенциалните органи, прилагащи ФИ, за това къде най-добре могат да бъдат разпределени ресурсите, за да се постигнат максимална финансова устойчивост и стратегическо въздействие на МТР на НЕБ.

В инвестиционната стратегия могат да бъдат включени съответните препратки към проекти, насърчавани по линия на други политически инициативи на Европейския съюз (ЕС), свързани с НЕБ, например амбицията за обновяване на обществени сгради в рамките на инициативата „вълна на саниране“¹³, инициативата за жилища на достъпни цени¹⁴, целяща обновяване/създаване на 100 района с жилища на достъпни цени, целите на плана REPowerEU¹⁵ за ускоряване на прехода към чиста енергия и икономия на енергийни ресурси, Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г., включително една от водещите ѝ инициативи — AccessibleEU, която създава възможност за упражняването на права и е предпоставка за пълноценно участие на хората с увреждания наравно с останалите¹⁶, и др.

В предложението за инвестиционна стратегия следва да се опишат финансовите продукти на МТР на НЕБ, които биха могли да бъдат разработени така, че да отговарят на нуждите на териториалното развитие, като се интегрират основните ценности на НЕБ и се разгледа неефективността на пазара по отношение на финансирането. За да се усили максимално въздействието на МТР на НЕБ, финансовите продукти следва да бъдат насочени към онези инвестиции в рамките на МТР на НЕБ, които генерират положителни външни ефекти в съответствие с: i) целите на политиката, заложиени в програмите; ii) основните стратегии за местно или териториално развитие; и iii) ценностите на НЕБ, като по този начин се осигурят социални и обществени ползи за хората. По този начин предложението за инвестиционна стратегия следва да осигури необходимите мащаби и амбиция, които да доведат до дългосрочна промяна. То следва също така да гарантира дългосрочна стабилност по отношение на финансиране, което да надхвърля един инвестиционен цикъл в подкрепа на ключовите принципи и основните ценности на НЕБ и тематичните приоритетни оси по пътя към трансформацията¹⁷.

---

¹³ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en

¹⁴ https://ec.europa.eu/growth/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu/affordable-housing-initiative_en

¹⁵ [resource.html](https://ec.europa.eu/resource.html) (europa.eu)

¹⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=bg&pubId=8376&furtherPubs=yes>

¹⁷ Четирите тематични оси, които Комисията реши да следва по време на изпълнението на Новия европейски Баухаус, определени по време на анализа на получената обратна връзка на етапа на съвместното проектиране. Четирите приоритетни оси са следните: възстановяване на връзката с природата, възстановяване на усещането за принадлежност, отдаване на приоритетно значение на местата и хората,

УО следва да избере субекта, изпълняващ ФИ, в съответствие със законодателството в областта на възлагането на обществени поръчки или пряко да възложи поръчка за изпълнението на ФИ в съответствие с член 59, параграф 3 от РОР. Когато субектът, избран от УО, изпълнява холдингов фонд (ХФ), той следва да избере от своя страна други субекти, които да изпълняват специалните фондове (СФ)¹⁸. Различните аспекти на инвестиционната стратегия (например механизмите за изпълнение, финансовите продукти, които ще се предлагат, целевите крайни получатели и предвижданото съчетаване с безвъзмездна подкрепа) на МТР на НЕБ се договарят и съгласуват между страните в споразуменията за финансиране.

Контекст на НЕБ: основните ценности на НЕБ от идеята през изпълнението до резултата

МТР на НЕБ трябва да бъде създаден и прилаган в съответствие с целите и основните ценности на НЕБ.

Един от аспектите на добавената стойност на ФИ е експертният опит на субектите, изпълняващи ФИ, при структурирането на инвестициите по такъв начин, че те да бъдат икономически и финансово жизнеспособни, като по този начин се гарантира, че резултатите от политиката остават устойчиви. Това означава, че само субектът, изпълняващ ФИ, може да взема решения относно това кои инвестиции да бъдат подкрепени. Този принцип е приложим в еднаква степен и за МТР на НЕБ, като се извлича полза от солидната оценка на проектите и ръководеното от професионалисти вземане на инвестиционни решения, осъществявани от субекта, изпълняващ ФИ, за да се гарантира, че се подпомагат жизнеспособни¹⁹ проекти и по този начин се постигат целите на НЕБ.

Структурата на МТР на НЕБ предлага възможност за съчетаване на ФИ и безвъзмездна подкрепа, като осигурява дългосрочна рамка за финансиране на развитието, която обхваща трите измерения на НЕБ, а именно устойчивост, естетика и приобщаване.

И трите измерения на МТР на НЕБ трябва да се прилагат: i) при разработването на МТР на НЕБ; както и ii) на равнището на инвестициите²⁰, подкрепяни чрез инструмента.

В част 3 от МТР на НЕБ са представени ръководни принципи за оценка на съответствието на проектите с МТР на НЕБ.

А. Устойчивост

За да се отговори на предизвикателствата, свързани с изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда, Зеления пакт ще превърне ЕС в

които имат най-голяма нужда от това, и нуждата от дългосрочно и обхващащо целия жизнен цикъл мислене в индустриалната екосистема.

¹⁸ Член 59, параграф 4 от РОР.

¹⁹ Проектите за териториално развитие следва да се базират на бизнес модел, който включва прогнозни парични потоци, и да са насочени към потенциални частни инвеститори, които могат да осигурят финансова жизнеспособност.

²⁰ Инвестицията може да бъде осъществена посредством един или повече отделни проекти.

неутрална по отношение на климата, модерна и конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите. Чрез МТР на НЕБ ще бъдат постигнати целите на Зеления пакт, като се гарантира, че устойчивостта е в основата на структурата и организирането на модела и осъществяването на всички инвестиции. За целите на инициативата за нов европейски Баухаус „устойчивост“ следва да се разбира като „екологична устойчивост“.

i) Обхватът на МТР на НЕБ може да бъде определен в широк смисъл в инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ — от подпомагане на постигането на амбициозните цели в областта на климата²¹, през повторното използване на материали в нови продукти с цел постигане на нулеви отпадъци или промяна на социалните навици, до по-отговорно потребление или създаване на устойчиви обществени пространства. МТР на НЕБ има за цел да гарантира, че професионалната и финансовата подкрепа осигуряват устойчиви инвестиции за хората, общностите и предприятията. В тази връзка може да се наложи да се използват безвъзмездни средства, например техническа помощ, лихвени субсидии, капиталови субсидии или капиталови облекчения, за да се подпомогне финансирането на мерките за устойчивост за подпомаганите проекти.

ii) При избора на субект, изпълняващ ФИ, УО или ХФ следва да поискат от субекта, изпълняващ ФИ, да включи в офертата си предложената методология за оценка на проектите/инвестициите в съответствие с критериите за устойчивост на инвестиционната стратегия (т.е. предложения механизъм, описание на ролята и участието на експертите/консултантите и критериите за оценка на проектите/инвестициите). Субектът, изпълняващ ФИ, следва също така да опише подробно в предложената от него методология как ще помогне на организаторите на проекти да направят инвестициите си устойчиви и как ще гарантира, че има достатъчен брой проекти, които се занимават пряко с аспекта на устойчивостта, като в същото време всички инвестиции в портфейла са предназначени да подкрепят цялостната устойчивост на МТР на НЕБ.

Б. Естетика²²

i) Естетиката може да произтича от стратегиите за местно или териториално развитие, от концепцията на проекта или от етапите на разработването му. Тези аспекти могат да определят ролята на местата, сградите и обектите за благоприятстване изграждането на усещане за принадлежност у хората, общностите и предприятията. Инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ следва да включва предимствата от акцентирането в НЕБ освен върху функционалността, също и върху естетиката и качеството на изживяването. В инвестиционната стратегия следва да се отчита значението на културния живот и да се отразяват културното многообразие и културното наследство, свързани с конкретна територия, като местните творчески общности се приобщават към изкуствата и

---

²¹ Заложени в Европейския закон за климата, за да могат европейската икономика и общество да станат неутрални по отношение на климата до 2050 г., като е определена междинна цел за намаляване на нетните емисии на парникови газове с поне 55 % до 2030 г. в сравнение с равнищата от 1990 г.

²² Вж. Съобщението на Комисията относно НЕБ (COM(2021) 573 final): „качество на изживяването и стил в допълнение към функционалността“.

занаятите, като се укрепват връзките и се подкрепя здравословният, устойчив и активен начин на живот. Като обезпечава финансирането на проекти, съобразени с НЕБ, МТР на НЕБ ще вдъхне увереност на организаторите да представят териториални проекти с високо качество. Изключително важно е архитектите, дизайнерите, художниците и другите представители на творческите индустрии, както и хората, засегнати от проекта, да бъдат включени както в ранните етапи на планиране на местното или териториалното развитие, така и по време на проектирането и разработването на проекта.

ii) Субектът, изпълняващ ФИ, следва да включи оценката на естетиката в критериите за подбор за инвестициите, които ще бъдат подкрепени. Субектът, изпълняващ ФИ, може да включи консултанти/дизайнери: i) на ранен етап от процеса, когато подпомага организаторите на проекти при структурирането на проекта, който ще бъде финансиран; ii) когато проектите са готови за изпълнение, за да оценяват естетическите аспекти на инвестициите преди тяхното одобряване. В своята методология/подход субектът, изпълняващ ФИ, следва да опише как ще оценява изпълнението на критериите относно естетиката. Тази методология/този подход ще бъде оценен(а) в процеса на подбор от субекта, изпълняващ ФИ.

В. Приобщаване²³

i) Чрез МТР на НЕБ активно ще се насърчават принципите на НЕБ в региона. Моделът ще гарантира, че инвестициите, които подкрепя, са достъпни за всички видове общности, като използва компонента за безвъзмездни средства, когато е целесъобразно (например за домакинства с ниски доходи, общности, изложени на по-висок риск от бедност, социална изолация, както и най-нуждаещи се или маргинализирани общности, дискриминирани групи, хора с увреждания и др.). За да бъде резултатът приобщаващ, структурите на партньорство и на управление по МТР на НЕБ също трябва да бъдат приобщаващи.

ii) МТР на НЕБ има за цел да финансира проекти, с които се насърчава усещането за принадлежност и се спомага за придаване на „смисъл“ на местата и общностите. Като цяло чрез проектите следва да се изградят мостове в рамките на общността и да се укрепят солидарността. Процесът на разработване и осъществяване на проектите също трябва да бъде приобщаващ.

МТР на НЕБ ще засили изискванията към организаторите на проекти да гарантират, че при разработването и осъществяването на всички проекти, подкрепяни чрез ФИ, ще се отчетат приобщаването. Предвид икономическата обстановка (жилищна криза, рязко покачване на цените на енергията и произтичащата от това енергийна бедност) инвестициите в социални жилища и жилища на достъпни цени са от основно значение за приобщаването на всички обществени групи. Въздействието от действията по отношение на устойчивостта и естетиката не трябва да създава пречки от гледна точка на ценовата достъпност на средата, стоките и услугите, създавани в рамките на МТР на

---

²³ Вж. Съобщението на Комисията относно НЕБ (COM(2021) 573 final): „оползотворяване на многообразието, осигуряване на равенство за всички, физическа и ценова достъпност“.

НЕБ, и не трябва да води до принудителното изтласкване на домакинствата с по-ниски доходи от подобрените жилища, до изместването на съществуващи предприятия и т.н.

Иновациите са движеща сила в осъществяването на двойния (зелен и цифров) преход към икономика с нулеви емисии на въглероден диоксид и нулеви отпадъци, при която нито един човек и нито едно място не са изоставени. Местните общности и социалните предприятия, които имат за цел да облагодетелстват хората и средата, играят ключова роля за приобщаващата кръгова икономика. Поради това МТР на НЕБ ще се съсредоточи върху гарантирането, че организаторите на проекти се стремят към икономически, стопански, технологични и социални иновации в зелената икономика не само на глобално равнище, но и в местния контекст. Това може да се постигне чрез установяване на процес на участие, включващ местните общности и (социалните) предприятия, но също така и като се гарантира, че предприятията създават достъпни продукти и услуги, адаптират работните места към наличните умения и преквалифицират работната сила, така че двойният преход да бъде справедлив и финансово достъпен.

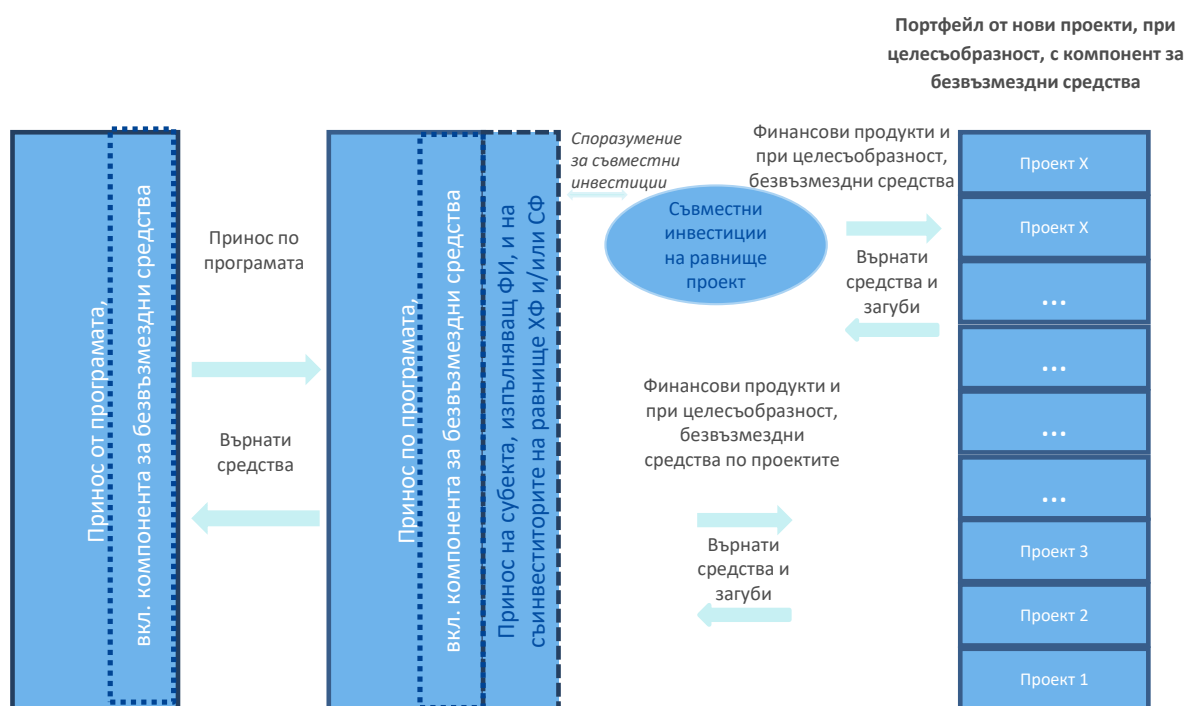
Принципът на приобщаване е от централно значение за инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ и обхватът му може да бъде разширен, за да включва дейностите по изпълнение и мониторинг на ФИ.

За да се приведе в действие трансдисциплинарният подход на НЕБ, инвестициите и проектите, осъществявани в рамките на МТР на НЕБ, могат да бъдат допълнени и с инвестиции, ръководени от общността, за да се улесни партньорският подход и да се увеличи ангажираността на местните хора с инвестициите. Тези водени от общността инвестиции могат да бъдат осъществени от субекта, изпълняващ ФИ, в рамките на МТР на НЕБ, или като отделна операция, изпълнявана от УО или ХФ. Ето защо в инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ следва ясно да се опише ролята на участието на общността в съвместното проектиране²⁴ на местно равнище и в подготовката на проектите, както и да се обхване допълняемостта с водените от общността инициативи.

---

²⁴ Съвместното проектиране може да включва: инициативи, ръководени от обществеността; ii) приобщаване на ползвателите от засегнатото място; iii) ново оформление на мястото с помощта на всички налични заинтересовани страни; iv) външни лица, които предоставят знания и капацитет; и v) взаимноизгодни отношения между местните органи и частни или ръководени от обществеността инициативи.

Част 2: МТР на НЕБ — ред и условия

Структура на МТР на НЕБ

МТР на НЕБ е финансов инструмент с компонент за отпускане безвъзмездни средства²⁵ в съответствие с разпоредбите на член 58, параграф 5 от РОР. И двете отделни форми на подкрепа могат да бъдат предоставяни от субекта, изпълняващ ФИ от името на УО, който действа или чрез ХФ (например Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), националната насърчителна банка), или чрез СФ (например финансов посредник, търговска банка, капиталов фонд и т.н.).

ФИ ще се изпълнява субекта, изпълняващ ФИ, който ще използва вноските²⁶ от програмата, от субекта, изпълняващ ФИ, и от съинвеститорите, за да се финансират финансови продукти за проекти за териториално развитие в съчетание с компонент за отпускане на безвъзмездни средства, когато това е целесъобразно. Проектите за териториално развитие следва да бъдат съобразени с принципите на НЕБ и да отговарят на условията за допустимост на ЕФРР, КФ и ФСП.

Този модел е замислен като ФИ, по който да се предоставя подкрепа под формата на дългови, квазикапиталови и/или капиталови финансови продукти, съчетани с компонент за отпускане на безвъзмездни средства, когато това е целесъобразно. С компонента за отпускане на безвъзмездни средства може да се оказва подкрепа за: i) частите от инвестицията и дейностите, които не генерират достатъчни приходи или икономии на разходи, или ii) които са необходими за спомагателните дейности по инвестицията.

²⁵ Компонентът за отпускане на безвъзмездните средства не е задължителен. Решението относно използването му се определя от инвестиционните нужди и резултата от предварителната оценка.

²⁶ Фондове и съфинансиране, когато е приложимо.

<p>Цел на МТР на НЕБ</p>	<p>Целите на МТР на НЕБ са следните:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да се използват ресурсите от програмите по ЕФРР, КФ или ФСП за набиране на допълнително финансиране за инвестиции за териториално развитие, които са в съответствие с принципите на НЕБ; и • когато е целесъобразно, да се използват безвъзмездните средства по програма по линия на ЕФРР, КФ или ФСП, съчетани с финансовия продукт, за финансиране на техническа подкрепа за: i) подготовка на портфейла от проекти, ii) подпомагане на екипите на органите в градските / селските райони, които са ангажирани с описването на проектите в рамките на стратегията за местно или териториално развитие, iii) оказване на подкрепа по отношение на основания на участие мултидисциплинарен подход за съвместно проектиране на местно равнище, за да се улесни подготовката на портфейла от проекти, iv) предоставяне на лихвени субсидии за намаляване на разходите по заемите, v) предоставяне на капиталови субсидии за частта от инвестицията, която няма за цел да се генерират приходи и/или vi) подкрепа за предоставяне на капиталово облекчение, с което се изплаща част от заема при постигане на определени резултати във връзка с НЕБ.
<p>Варианти за прилагане на МТР на НЕБ</p>	<p>МТР на НЕБ може да се прилага в съответствие с един от посочените по-долу варианти за прилагане.</p> <p>а) Специално разработен финансов инструмент за МТР на НЕБ</p> <ul style="list-style-type: none"> • МТР на НЕБ може да бъде създаден със или без ХФ. • Трите основни ценности на НЕБ трябва да бъдат взети предвид: • i) при разработването на МТР на НЕБ; и ii) на равнището на инвестициите/проектите, подкрепяни чрез инструмента. • По линия на МТР на НЕБ трябва да се оказва подкрепа на проекти, попадащи в обхвата на две или повече от четирите тематични приоритетни оси на НЕБ по пътя към трансформацията, за да се приведе в действие мултидисциплинарният подход на НЕБ. • Мултидисциплинарният подход следва да се приведе в действие в портфейла от проекти. <p>б) Специално разработен компонент за МТР на НЕБ в съществуващ или новосъздаден ФИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ако съществуващ ФИ е създаден със структура на ХФ, може да се създаде специален компонент за МТР на НЕБ като отделен СФ или компонентът за МТР на НЕБ може да се добави към фонд за съществуващ финансов продукт. • Портфейлът от съобразените с МТР на НЕБ инвестиции/проекти се управлява от субекта, изпълняващ ФИ. • Рискът, произтичащ от инвестициите в рамките на компонента за МТР на НЕБ, може да бъде ограничен до компонента за МТР на НЕБ или рисковете, свързани с всички инвестиции в рамките на ФИ, управлявани от субекта, изпълняващ ФИ, включително и компонента за МТР на НЕБ, могат да бъдат

	<p>обединени. Това трябва да бъде преценено от УО, от субектите, изпълняващи ХФ (ако е приложимо), и от СФ.</p> <p>в) Подкрепата чрез съществуващия или новосъздадения ФИ за проекти в рамките на НЕБ отговаря на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проектите, на които се оказва подкрепа, може да се състоят от няколко подпроекта или договора за подизпълнение, които, взети заедно, отговарят на трансдисциплинарния подход и основните ценности на НЕБ. • Трите основни ценности на НЕБ трябва да се прилагат на равнището на всеки отделен проект, подкрепян чрез ФИ. • Всеки отделен проект следва да попада в обхвата на две или повече от четирите тематични приоритетни оси на НЕБ по пътя към трансформацията, за да се приведе в действие мултидисциплинарният подход на НЕБ. • Проектите в рамките на МТР на НЕБ са част от общия портфейл от инвестиции, подкрепяни чрез ФИ.
<p>Съфинансиране на национално равнище</p>	<p>Съфинансирането може да бъде осигурено чрез: i) национално финансиране на равнище програма, ii) финансиране, предоставено от субекта, изпълняващ ФИ, и други инвеститори; или iii) финансиране, поето от трети страни на равнището на проекта.</p> <p>Ако съществува ХФ, УО ще натовари управителя на ХФ със задачата да предостави приноса от програмата на субекта, изпълняващ СФ. ХФ може също така да предостави свои собствени ресурси на ФИ.</p> <p>Националното съфинансиране се отнася за външното финансиране предоставяно за същата инвестиция, както е посочено в член 59, параграф 8 от РОР, и изключва собствен принос на организатора на проекта. Съфинансирането може да бъде от частния или от публичния сектор. То не следва да се допълва от каквито и да било други операции, финансирани в рамките на РОР, нито в рамките на друг инструмент на ЕС.</p> <p>Когато националното съфинансиране се предоставя на равнището на инвестициите в крайни получатели, субектът, изпълняващ ФИ, следва да поддържа документални доказателства относно допустимостта на съответните разходи.</p>
<p>Краен срок за усвояване на ресурсите по програмата</p>	<p>Ресурсите по програмите за периода 2021—2027 г., използвани в рамките на МТР на НЕБ, следва да бъдат изплатени на крайните получатели не по-късно от 31 декември 2029 г. Капиталовото облекчение, свързано със сумите, изплатени към края на 2029 г., може да бъде отпускано и след тази дата.</p> <p>След 31 декември МТР на НЕБ може да се използва и за предоставяне на подкрепа, покрита от средствата по програмите от следващия програмен период. В съответствие с член 68, параграф 2 от РОР, когато даден ФИ се изпълнява след края на периода 2021—2027 г., може да се предоставя подкрепа на крайни получатели или в полза на крайни получатели, включително разходи и такси за управление, въз основа на споразумения, сключени в рамките на</p>

	<p>програмния период 2021—2027 г., при условие че тази подкрепа е в съответствие с правилата за допустимост на следващия програмен период.</p>
<p>Принос от програми в полза на ФИ: размер и дял (подробности относно продукта)</p>	<p>Размерът на целевия портфейл на МТР на НЕБ (т.е. размерът на приноса от програмата, включително евентуалният компонент за отпускане на безвъзмездни средства, и очакваният ефект на ливъридж) следва да се определи въз основа на предварителната оценка в съответствие с член 58, параграф 3 от РОР.</p> <p>Препоръчва се минималният дял от допълнителните инвестиции от частни инвеститори да бъде 30 % от общото финансиране на равнището на фонда, за да се осигури значително частно участие. При липсата на други механизми с този процент ще се определя разпределението на евентуалните загуби между субекта, изпълняващ ФИ, съинвеститорите (на равнището на фонда и на проекта), както и спрямо публичните ресурси на равнището на отделните проекти. Компонентът за отпускане на безвъзмездни средства би могъл да се финансира изцяло от публични ресурси, стига да се спазва ограничението по член 58, параграф 5 от РОР на равнището на портфейла.</p> <p>Както е описано по-долу, трябва да се постигне съгласуваност между интересите на УО, съинвеститорите и субекта, изпълняващ ФИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – таксите за управление трябва да се определят въз основа на качеството на изпълнение, както е посочено в член 68, параграф 4 от РОР; – възнаграждението, полагащо се на субекта, изпълняващ ФИ, трябва да отразява текущото пазарно възнаграждение в съпоставими ситуации, в случаите, в които субектът, изпълняващ ФИ, е избран в рамките на конкурс на общо основание; – субектът, изпълняващ ФИ, трябва да гарантира че пазарните съинвеститори изпълняват най-малко 30 % от общия ангажимент за финансиране за проектите за териториално развитие на равнище портфейл, без да се включват компонентите за отпускане на безвъзмездни средства. От тези 30 % се препоръчва поне 1 % от общия ангажимент за финансиране от ФИ за всеки проект да бъде инвестиран от субекта, изпълняващ ФИ, от собствените му ресурси при същите ред и условия, както приносът от програмата; – финансирането от съинвеститори (на равнището на фонда или на проекта) може да се счита или за национално съфинансиране, включено в приноса от програмата, или за допълнение към публичния принос по програмата, а не част от приноса от програмата; – рисковете трябва да се споделят поравно между субекта, изпълняващ ФИ, и съинвеститорите (на равнището на фонда или на проекта за териториално развитие), от една страна, и спрямо публичния принос, от друга страна, освен ако предварителната оценка по член 58, параграф 3 от РОР докаже необходимостта от диференцирано третиране под формата на асиметрично споделяне на рисковете между

	<p>съинвеститорите. В подобни случаи трябва се отдава предпочитание на асиметричното разпределение на печалбата пред защитата срещу рисковете от загуби²⁷. Освен това, в случай че частните инвеститори не са избрани чрез открита, прозрачна и недискриминационна процедура, справедливата норма на възвръщаемост за частните инвеститори трябва да се определи от независим експерт, избран чрез открита, прозрачна и недискриминационна процедура. При наличие на асиметрично поделение на загубата между публичните и частните инвеститори първата загуба, понесена от публичния инвеститор, трябва да бъде ограничена до 25 % от общата инвестиция.</p> <p>За всеки проект за териториално развитие субектът, изпълняващ ФИ, трябва да определи подробни ред и условия относно финансирането, които да бъдат предоставени чрез МТР на НЕБ, преди да се направи инвестиция. Редът и условията трябва да са разработени въз основа на финансови прогнози за проекта, изготвени от организаторите на проекта и проверени от субекта, изпълняващ ФИ.</p>
<p>Изисквания/условия за включване на проекти в портфейла на МТР на НЕБ</p>	<p>В портфейла на базисните трансакции на проектите за териториално развитие на МТР на НЕБ може да бъде съчетаване на подкрепа под формата на дълг и</p> <p>(квази)капитал с безвъзмездни средства, когато е целесъобразно.</p> <p>Критериите за допустимост по отношение на включването в портфейла се определят в съответствие с РОР, други инструменти на правото на ЕС, включително, когато е приложимо, правилата за държавна помощ, приложимото национално право, програмата, стратегиите за интегрирано и устойчиво териториално развитие на местно равнище и инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ. Субектът, изпълняващ ФИ, следва да разполага с разумна прогноза по отношение на рисковия профил на портфейла.</p> <p>Субектът, изпълняващ ФИ, трябва да определи портфейл от отговарящи на изискванията на НЕБ проекти за териториално развитие, базирани на инвестиционната стратегия, да инвестира в него и да го управлява. Този портфейл от инвестиции може да включва проекти, подкрепяни чрез ФИ, по целесъобразност съчетан с компонента за отпускане на безвъзмездни средства.</p> <p>Когато взема решение по отношение на включването на проект за териториално развитие, субектът, изпълняващ ФИ, трябва да вземе предвид най-малко следното:</p> <p>а) общото описание на проекта и графика на проекта, включително описание на съфинансиращите партньори и акционери, както и подробен финансов план за проекта;</p> <p>б) обосновката за избора на проекта в рамките на стратегията за местно или териториално развитие, включително съответствието на проекта с най-малко две от тематичните приоритетни оси по пътя на трансформацията, в случай че е избран вариант за изпълнение в), приноса на проекта за постигането на всяка от</p>

²⁷ Вж. например член 16, параграф 8, буква б) от Общия регламент за групово освобождаване (ОРГО).

	<p>основните ценности на НЕБ (устойчивост, естетика и приобщаване) и първоначална оценка на жизнеспособността на проекта и произтичащата от това необходимост за инвестиции в рамките на МТР на НЕБ;</p> <p>в) обосновката за компонента за безвъзмездни средства или за отделен проект за отпускане на безвъзмездни средства (когато е наличен такъв), който е пряко свързан и необходим за изпълнението на ФИ;</p> <p>г) установените рискове;</p> <p>д) приноса от проекта за постигане на целите на политиката и специфичните цели, включително количествено измеримите крайни продукти, както е предвидено в съответния приоритет по програмата.</p> <p>При изпълнението на портфейла субектът, изпълняващ ФИ, трябва по-конкретно:</p> <p>а) да насърчава разработването, определянето, инвестирането, воденето на преговори и структурирането на финансови инвестиции — включително, при необходимост, по отношение на компонента за отпускане на безвъзмездни средства — в жизнеспособни съобразени с НЕБ проекти за териториално развитие, които отговарят на изискванията и критериите, приложими към съответната програма;</p> <p>б) да извършва както оценка на съответствието, така и оценка на инвестициите съгласно изискванията на инвестиционната стратегия;</p> <p>в) да се консултира с партньорите/субектите, ангажирани по стратегии за местно или териториално развитие, и да им предоставя информация.</p>
<p>Отговарящ на условията субект, изпълняващ ФИ</p>	<p>Избраният субект, изпълняващ ФИ, трябва да бъде публичен или частен орган, установен в държава членка, оправомощен по закон да предоставя финансови продукти и безвъзмездни средства по линия на МТР на НЕБ за проекти за териториално развитие, разположени в юрисдикцията по програмата, която допринася за ФИ. Отговарящият на условията субект, изпълняващ ФИ, трябва също така да докаже способността си да управлява МТР на НЕБ, включително да насърчава основните ценности на НЕБ и да осъществява мониторинга на портфейла от проекти за териториално развитие. Отговарящият на условията субект, изпълняващ ФИ, трябва освен това да демонстрира опит на съответните целеви пазари и подходящ опит в управлението на еквивалентни или сходни проекти или финансови инструменти, чрез които се инвестира в проекти, сходни с предвидените в МТР на НЕБ.</p> <p>Субектът, изпълняващ ФИ, трябва да бъде регулиран по подходящ начин от съответния национален регулаторен орган в областта на финансовите услуги и да следва най-добрите практики за професионално управление на банки и/или фондове.</p> <p>УО и НФ трябва да се съобразяват с правото на ЕС и националното право при избора на субекти, изпълняващи ФИ. Процесът по избирането на субекти, изпълняващи ФИ, трябва да включва</p>

	<p>създаването на подходящи механизми за споделяне на рисковете, ако се прилага диференцирано третиране.</p> <p>В процеса на подбор на субекта, изпълняващ ФИ, трябва да присъстват действия по оценяване: i) на инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ; ii) на вземането на решения от страна на субекта, изпълняващ ФИ, цялостния му управленски подход и капацитет за управление; и iii) на приноса към МТР на НЕБ на субекта, изпълняващ ФИ, предоставен от собствените му ресурси. При избора на субект, изпълняващ ФИ, един от критериите трябва да бъде свързан със способността на този субект да предлага и разработва портфейл от проекти за териториално развитие, съобразени с основните ценности на НЕБ. Този критерий трябва да обхваща механизма за оценка на съответствието на даден проект с основните ценности на НЕБ и най-конкуреннтната ценова политика (вж. съответния отделен раздел), предложена от субекта, изпълняващ ФИ, който участва в процеса на подбор.</p> <p>Субектът, изпълняващ ФИ, трябва да носи отговорност за определянето и оценяването на проекти за териториално развитие. След като бъде избран, субектът, изпълняващ ФИ, трябва да управлява портфейл от проекти за териториално развитие.</p> <p>За инвеститори трябва да се считат всички инвеститори, които според разумната преценка на субекта, изпълняващ ФИ, осъществяват дейността си при обстоятелства, съответстващи на принципа за инвеститор, действащ в условията на свободна пазарна икономика, независимо от тяхната правна форма и собственост.</p> <p>В контекста на избирането му субектът, изпълняващ ФИ, трябва да определи условията и критериите за оценяване на съинвеститорите. Тези условия и критерии трябва да са разбираеми и достъпни за потенциалните съинвеститори. Субектът, изпълняващ ФИ, трябва да демонстрира недискриминационен подход за намиране на съинвеститори и съвместно инвестиране с тях.</p>
<p>Партньорство по стратегията за местно или териториално развитие, разработването и подбора на проекти</p>	<p>МТР на НЕБ следва: i) активно да насърчава принципите на НЕБ в региона; ii) да работи съвместно с общините и организаторите на проекти за повишаване на осведомеността относно възможностите; и iii) чрез системата за обслужване на едно гише да спомага за изпълнението на инициативи, съобразени с изисквания на НЕБ. Това включва описаните по-долу действия:</p> <ul style="list-style-type: none"> • съвместна работа с териториалните органи, ако те желаят, по стратегиите им за местно или териториално развитие в съответствие с принципите на НЕБ. Субектът, изпълняващ ФИ, може да играе роля в съвместното създаване на (преработените) стратегии за местно или териториално развитие в региона; • участие на субекта, изпълняващ ФИ, като член на партньорство по НЕБ на местно равнище. Другите партньори може да включват местни органи и национални или международни/трансгранични частни и обществени организации, както и творци, осъществяващи дейност на дадена територия, като архитекти, дизайнери, инженери, учени и художници;

	<ul style="list-style-type: none"> • ако става въпрос за побратимени гранични градове, заинтересованите страни от градските/селските райони, обхващащи двете страни на границата, следва да бъдат свързани, за да се гарантира трансграничната интеграция на градските/селските райони; • взимане на участие и консултации на ранен етап по евентуални проекти в региона, съобразени с принципите на НЕБ. Субектът, изпълняващ ФИ, следва да работи съвместно с организаторите на проекти, като гарантира съгласуването между партньорите с цел да се рационализират процесите на одобряване; • наличие на възможност бенефициентът, организаторите на проекти и другите значими заинтересовани страни да участват при поискване в дейности на равнището на ЕС, свързани с инициативата „Нов европейски Баухаус“. Това може да включва съвместна работа с лабораторията на новия европейски Баухаус (лабораторията на НЕБ) и взимане на участие в събития и дейности за разпространяване на поуките, извлечени от МТР на НЕБ.
<p>Структура на управление на МТР на НЕБ</p>	<p>Ролите, които различните партньори поемат, трябва да бъдат отразени в структурата на управление на МТР на НЕБ с ясни задачи, за да се улесни изпълнението. В структурата на управление може да има разлики в зависимост от размера и сложността на планирания ФИ, предложената структура на ФИ (включваща или не включваща ХФ), знанията и капацитета на органите в градските/селските райони и участието от страна на други партньори и общности в проектирането и мониторинга.</p> <p>Участие в механизмите за управление на МТР на НЕБ вероятно ще вземат следните страни: УО, инвеститори (публични и частни), финансови институции (публични и частни) и един или повече експерти в областта на инвестициите, свързани с НЕБ („експерти по НЕБ“). Участието на един или повече експерти по НЕБ ще подпомогне постоянното следване на подход на участие, като се поддържа връзката между МТР на НЕБ и общностите, в които моделът работи.</p> <p>Препоръчителните ръководни органи на МТР на НЕБ са: i) консултативен съвет по инвестиционни въпроси (КСИВ)²⁸, ii) орган, прилагаш ХФ, и iii) един или повече органи, прилагащи СФ.</p> <p>i) Ролята на КСИВ</p> <p>КСИВ е препоръчителен орган, който не попада в обхвата на POP. КСИВ надзирава прилагането на МТР на НЕБ и осигурява стратегическо ръководство и ключов „взаимен контрол“ върху управлението в системата, като създава увереност във инвеститорите и другите заинтересовани страни по отношение на стратегическото изпълнение на ФИ. КСИВ се назначава от УО, като подлежи на консултации/одобрение от страна на другите инвеститори.</p>

²⁸ В случай на съществуващ ФИ функциите на КСИВ могат да бъдат поети от създадения към него Съвет по инвестиционни въпроси, за да се избегне дублирането на управленски роли.

	<p>КСИВ включва представители на: i) органите в градските/селските райони; ii) публични/частни организации (с нестопанска цел); и iii) стопански, образователни и социални общности, както и други такива, представляващи интересите на местните общности в района/на територията. УО също така дава насоки на КСИВ относно правилата на РОР, за да гарантира, че прилагането на МТР на НЕБ е съобразено с тях.</p> <p>УО определя правилата и процедурите по отношение на работата на КСИВ, организира неговите заседания и управлява секретариата му. Цялата необходима документация и информация се предоставя на разположение на КСИВ, за да му се позволи да изпълнява своите задачи.</p> <p>КСИВ трябва да провежда редовни заседания, най-малко два пъти годишно, по искане на председателя. След като бъдат одобрени от КСИВ, подробните протоколи от заседанията на КСИВ може²⁹ да се публикуват възможно най-скоро.</p> <p>Членовете на КСИВ носят отговорност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да представляват интересите на заинтересованите страни; • да осигуряват най-високи стандарти за корпоративно управление и прозрачност; • да одобряват първоначалната инвестиционна стратегия на ХФ/СФ и неговия бизнес план, както и всички последващи изменения; • за надзора и предоставянето на насоки за постигане на целите на НЕБ; и • за проследяване на резултатите от изпълнението на ХФ (при наличието на ХФ)/екипа за управление на СФ. <p>КСИВ работи в качеството си на консултативен и надзорен орган и няма отговорности на законоустановен съвет.</p> <p>ii) Ролята на субекта, изпълняващ ХФ (при използване на ХФ)</p> <p>Ако УО вземе решение да се използва структурата на ХФ, отговорностите на субекта, изпълняващ ХФ, ще включват:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управление на ежедневните дейности на ХФ; • изготвяне, актуализиране и изпълнение на бизнес плана съгласно инвестиционната стратегия на ХФ; • структуриране на инвестиционни фондове (включително заделяне и преразпределяне на финансови ресурси между отделните СФ); • избиране на субекта, изпълняващ СФ, да управлява отделните СФ; • изготвяне и преговаряне по договорите със субекта, изпълняващ СФ; • проследяване на резултатите от дейността на фонда и докладване пред съинвеститорите по МТР на НЕБ (на равнище фонд и проект) и пред УО; и • осъществяване на комуникационни дейности.
--	---

²⁹ Тъй като протоколите от заседанията на КСИВ може да съдържат чувствителни търговски въпроси, те невинаги може да бъдат публикувани.

	<p>Субектът, изпълняващ ХФ, може да изпълнява и следните функции (в зависимост от структурата на ФИ):</p> <ul style="list-style-type: none"> • да взема участие в местното партньорство в рамките на НЕБ и в свързани с това дейности; • да популяризира инициативата сред общините, организаторите на проекти, потенциални финансиращи организации и широката общественост; • да управлява компонента за отпускане на безвъзмездни средства, ако във ФИ са съчетани финансов продукт и безвъзмездни средства; • евентуално да осигури платформа за техническа подкрепа (обслужване на едно гише), ако това не е направено на равнище фонд и ако не са договорени други мерки в съответствие с регионалната/местната структура; и • да открива възможности за ливъридж и съвместно инвестиране в дългосрочен план на равнище фонд. <p>Промените в инвестиционната стратегия на ХФ трябва да бъдат одобрени от КСИВ, преди да бъдат приложени. Нито субектът, изпълняващ ХФ, нито КСИВ ще участват във вземането на решения относно инвестициите в отделни проекти за териториално развитие. Отговорност за това ще носи определеният субект, изпълняващ СФ.</p> <p>iii) Ролята на субекта, изпълняващ СФ</p> <p>Отговорностите на субекта, изпълняващ СФ, назначен да управлява даден СФ, може да включват:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управление на инвестиционни фондове в съответствие с договора за управление на фондове, сключен със субекта, изпълняващ ХФ, или с УО, ако в структурата не е включен ХФ; • структуриране на фондове за инвестиции (ако в структурата не е включен ХФ); • определяне на проекти, отговарящи на условията за инвестиране, и извършване на подходяща търговска и технологична комплексна проверка; • оценяване поотделно на проектите от името на всички инвеститори и въз основа на предварително определени критерии за подбор (тази оценка следва да включва оценка на съответствието на проекта с основните ценности на НЕБ, описани в местната рамка на НЕБ, и инвестиционната стратегия на СФ); • поемане на изключителна отговорност за инвестиционните решения; • структуриране на сделки и осъществяване на инвестиции, при необходимост, включително с безвъзмездна подкрепа; • определяне на партньори за съвместно инвестиране (когато е подходящо/необходимо); • представяне на отчети на финансовите данни, данните за крайните продукти и за общата ефективност пред управителя на ХФ, както се изисква съгласно договора за управление на фонда, или директно пред УО, ако структурата не включва ХФ (компонентите за отпускане на
--	--

	<p>безвъзмездни средства и за финансовите продукти следва да се отчитат поотделно).</p> <p>Освен това на СФ може да бъдат вменени следните функции (в зависимост от структурата на ФИ):</p> <ul style="list-style-type: none"> • да взема участие в местното партньорство в рамките на НЕБ и в свързани с това дейности; • да популяризира инициативата сред общините, организаторите на проекти, потенциални спонсори и широката общественост заедно с управителя на ХФ, когато е приложимо; • да управлява компонента за отпускане на безвъзмездни средства в рамките на МТР на НЕБ; • да осигури платформа за техническа подкрепа (обслужване на едно гише). <p>Още от самото начало УО ще определи условията на управление. Те ще могат да се променят в резултат на обсъждане между УО и субектите, изпълняващи ФИ, като се вземат предвид размерът, обхватът, капацитетът и други специфични особености на МТР.</p>
<p>Плащания към ФИ и политика за отпускане на заеми</p>	<p>а) Изплащане на средства от УО или от ХФ в полза на СФ</p> <p>След подписването на споразумение за финансиране между УО и ХФ публичните вноски от програмата трябва да бъдат прехвърлени на ХФ, който от своя страна трябва да внася подобни вноски в отделна сметка.</p> <p>ХФ избира субекта, изпълняващ СФ, и подписва споразумения за финансиране/оперативни споразумения. В тези споразумения трябва да се определят условията, съгласно които програмните ресурси ще се изплащат от ХФ на СФ.</p> <p>В инвестиционната стратегия следва да се потвърдят целевият обем за отпускане на заеми и диапазонът на лихвения процент, които ще се използват за финансовите продукти. При оценяването на целевия обем за отпускане на заеми следва да се вземат предвид очакваните средства, които ще бъдат възстановени (револвиране на инструмента).</p> <p>Дължимите плащания трябва да се извършват не по-късно от 80 дни от датата на подаване на искането за плащане от бенефициера (т.е. субекта, изпълняващ ХФ, или субекта, изпълняващ СФ при липса на ХФ) в съответствие с член 74, параграф 1, буква б) от РОР. Сроктът може да бъде прекъснат, ако представената от бенефициера информация не позволява на УО да установи дали сумата е дължима.</p> <p>б) Създаване на портфейл от финансови продукти</p> <p>Като допълнение към другите си дейности субектът, изпълняващ ФИ, трябва да създаде в рамките на предварително определен ограничен период портфейл от допустими дългови, капиталови и квазикапиталови инструменти за проекти за териториално развитие, съобразени с НЕБ. Този портфейл трябва да бъде частично финансиран от изплатените средства по програмата, както е договорено в споразумението за финансиране.</p>

	<p>Субектът, изпълняващ ФИ, трябва да прилага последователна политика за отпускане на заеми, основана на съгласувана инвестиционна стратегия, позволяваща добро управление на кредитния портфейл. Политиката за отпускане на заеми трябва също така да отговаря на приложимите за сектора стандарти и да отразява финансовите интереси и целите на политиката на УО. В инвестиционната стратегия трябва да са залегнали принципите на НЕБ за развитие от стратегията за местно или териториално развитие, целевите дейности, целевите пространства и допустимите разходи.</p> <p>Определянето, подбора, надлежната проверка на крайните получатели, както и документирането и изплащането на финансовите продукти трябва да се извършат от субекта, изпълняващ ФИ, в съответствие със стандартните му процедури, включващи оценка на съответствието на проекта с основните ценности на НЕБ, описани в инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ, и в съответствие с принципите, заложи в съответното споразумение за финансиране.</p> <p>Ако съинвеститорите предоставят съвместни инвестиции за проекти за териториално развитие, субектът, изпълняващ ФИ, и съинвеститорите, които предоставят съвместни инвестиции пряко за проект за териториално развитие, трябва да подпишат споразумение за съвместни инвестиции. Такова споразумение служи за определяне на реда и условията за инвестиране в крайните получатели и в него трябва да се уточнят условията на механизмите за споделяне на рисковете, ако такива се прилагат.</p> <p>в) Повторно използване на ресурсите, възстановени на ФИ</p> <p>Ресурсите, възстановени на ФИ, могат да бъдат използвани повторно в същия ФИ (като револвират в рамките на същия ФИ)³⁰. Възстановените ресурси могат да бъдат използвани от УО за подкрепа на всички проекти от стратегията за местно и териториално развитие, включително проекти или части от проекта/инвестицията, които не генерират приходи. Проектите, по които се предоставя подкрепа, трябва да отговарят на принципите за мултидисциплинарност на НЕБ, за да може чрез инвестициите целите на НЕБ да продължат да се постигнат и след първия цикъл инвестиции. Подробните условия трябва да бъдат включени в споразумението за финансиране.</p> <p>г) Възстановяване на загуби</p> <p>Субектът, изпълняващ ФИ, трябва да предприеме действия за събиране на всички неизпълнени задължения и (квази)капитал, финансирани от ФИ, в съответствие със своите вътрешни насоки и процедури. Сумите, възстановени от субекта, изпълняващ ФИ (в нетно изражение без разходите по събиране или по реализиране на обезпечението, ако има такива), трябва да бъдат разпределени между субекта, изпълняващ ФИ, и УО в съответствие със съответните им вноски и договорните споразумения.</p> <p>д) Лихви и други печалби</p>
--	--

³⁰ Член 62 от POP.

	<p>Лихвите и другите печалби, генерирани чрез управлението на касовите наличности от дела на ЕС от сумата, включена в първото заявление за плащане, в съответствие с член 92 от POP, и всички други суми на ЕС, преведени на ФИ, но все още неизплатени на крайните получатели, трябва да се използват, както е предвидено в член 60 от POP.</p>
<p>Ценова политика</p>	<p>Субектът, изпълняващ ФИ, следва да представи ценова политика и методология, за да гарантира, че отговарящите на условията крайни получатели могат да се ползват изцяло от финансовото предимство от публичния принос по програмата, включително и от компонента за безвъзмездни средства, при условие че се спазват приложимите правила за държавна помощ. Ценовата политика и методологията следва да гарантират, че:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) лихвеният процент за участието на субекта, изпълняващ ФИ, се определя на пазарна основа (т.е. според собствената политика на субекта, изпълняващ ФИ); 2) общият лихвен процент, който се начислява върху заемите и подчинените заеми за допустимите проекти за териториално развитие, включени в портфейла, се намалява пропорционално на разпределените средства от публичния принос по програмата (като се вземат предвид таксите върху приноса по програмата, които могат да бъдат начислени от УО); 3) в лихвения процент е взета предвид всяка очаквана безвъзмездна подкрепа, като например безвъзмездни средства за инвестиции (която може да намали финансовия риск, произтичащ от проекта), или капиталово облекчение, което може да доведе до предсрочно погасяване на част от заема; и че 4) не се изключва възможността субектът, изпълняващ ФИ, да предостави публичен принос, съответстващ на пазарните стандарти. <p>Ако е уместно, субектът, изпълняващ ФИ, следва да представи и политика и методология за обезпечаване, за да гарантира, че отговарящите на условията крайни получатели могат да се ползват изцяло от финансовите предимства, произтичащи от публичния принос в рамките на програмата.</p>
<p>„Обслужване на едно гише“ за крайните получатели/организаторите на проекти по НЕБ</p>	<p>Финансовата и консултантската подкрепа за крайните получатели може да се предоставя чрез услуги под формата на „обслужване на едно гише“, създадена като част от единичната операция по финансов инструмент³¹.</p> <p>С „обслужването на едно гише“ на МТР на НЕБ се гарантират:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лесен достъп до подкрепа за крайните получатели; • координирано съчетаване на ФИ и безвъзмездни средства; • икономии от мащаба чрез обединяване на средства в по-голям мащаб и по-добра координация между заинтересованите страни и съществуващите териториални инициативи;

³¹ „Обслужването на едно гише“ може да бъде осигурено и като част от две отделни операции, например от отделна агенция като отделна операция по предоставяне на безвъзмездни средства.

	<ul style="list-style-type: none"> • интегрирано проектиране и проверка на проектите, като се взимат предвид ключовите принципи и ценности на НЕБ; • създаване на набор от подходящи за финансиране проекти; и • укрепване на капацитета на държавите членки, местните и регионалните субекти, изпълняващи ФИ, и градските/селските общини за работа с ФИ за териториално развитие. <p>Дейностите, които „обслужването на едно гише“ на МТР на НЕБ обхваща, включват:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оказване на подкрепа на ранен етап, за да се насърчи разработването на творчески решения и идеи за проекти чрез основания на участие мултидисциплинарен процес за съвместно проектиране на местно равнище; • укрепване на институционалния капацитет на партньорите, които участват активно в разработването и прилагането на НЕБ; • предоставяне на техническа подкрепа за подготовката на проектите, за които е планирано да получат подкрепа от МТР на НЕБ, включително енергийни одити; • взимане участие в обмена на опит с други ФИ за изпълнение на НЕБ, включително чрез лабораторията за НЕБ; и • други дейности, определени като необходими и оправдани в предварителната оценка.
<p>Съчетаване с безвъзмездни средства в рамките на една операция на ФИ</p>	<p>В споразумението за финансиране, с което се определят условията за подпомагане, следва бъдат включени конкретни правила за използването на компонента за отпускане на безвъзмездни средства, в случаите, в които той е пряко свързан и необходим за ФИ според резултата от предварителната оценка.</p> <p>По-конкретно, компонентът за отпускане на безвъзмездни средства би могъл да се използва за покриване (в квадратни скоби са посочени индикативните граници на помощта; УО следва да вземат предвид ситуацията на местно равнище, както е описано в предварителната оценка, и да определят границите (ако са необходими) в съответствие с това) на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разходи от дейности, които не генерират приходи и са част от проект за обновяване на териториалната среда, съобразен с основните принципи на НЕБ, и които като общо правило не надвишават [20 %] от общия отпуснат бюджет; – разходи за зелени площи или други обществено достъпни места, когато те надхвърлят [25 %] от общата площ на подпомаганя компонент, до [10 %] от стойността на въпросната инвестиция; това може да включва мерки за адаптиране към изменението на климата, като например зелени покриви; – разходи за подкрепа за разработване на проекти, която може да бъде предоставена чрез механизъм на национално равнище, подобен на Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище (ELENA) на равнището на ЕС; това може да включва техническа подкрепа за всички етапи на подготовка на проектите, планирани да бъдат подкрепени в рамките на

	<p>МТР на НЕБ, включително енергийни одити, като общото правило е тя да не надвишава [10 %] от стойността на въпросната инвестиция;</p> <ul style="list-style-type: none"> – бонуси за разработване или използване на технологии с нулеви емисии, възобновяеми енергийни източници, енергийно ефективни районни отоплителни и охладителни системи или други амбициозни технологии до [30 %] от стойността на въпросната инвестиция по отношение на енергийната ефективност; ако бъдат ограничени до подлежаща на връщане подкрепа, мерките за енергийна ефективност ще се съсредоточат върху инвестиции с кратък срок на възвръщаемост, но с компонент за безвъзмездни средства, необходим за подкрепа на по-амбициозни идеи; – първоначалния принос, необходим за постигане на приобщаващо участие, например в контекста на енергийната бедност или обновяването на социални жилища, до [75 %] от стойността на въпросната инвестиция; – разходи, еквивалентни на пропуснати приходи поради предоставянето на достъп на обществеността до подпомаганата инфраструктура, като размерът е под разходите за [2 години], ако договорните споразумения предвиждат продължителност на такова споразумение за период от [10] години; и – други специфични аспекти, идентифицирани в предварителната оценка. <p>В обосновани случаи дейности, които не генерират приходи (например осигуряване на обществено достъпни места като паркове), които са част от по-широка, включително трансгранична, стратегия за териториално развитие, може да бъдат подкрепяни само чрез безвъзмездни средства. Това означава например, че при даден проект може да се предостави безвъзмездна помощ на един организатор на проект, за да се допълни дълговото и (квази)капиталовото финансиране на друг организатор, който предоставя друг компонент на схемата. Кумулативно те могат да осигурят приемлива възвръщаемост за инвеститорите и да извлекат най-доброто от потенциалните полезни взаимодействия и взаимно допълване между различните компоненти.</p> <p>За да се спазят критериите за съчетаване на ФИ с безвъзмездни средства съгласно член 58, параграф 5 от РОР, общият дял на компонента за безвъзмездни средства в инвестиционния портфейл следва да бъде по-нисък от подкрепата, предоставена под формата на финансов продукт. Това би дало възможност за осъществяване на МТР на НЕБ в голям мащаб (компонент от основно значение за жизнеспособността на ФИ) чрез ориентиране към по-широк кръг от възможности за инвестиране, които са в съответствие с инвестиционната стратегия.</p> <p>В предварителната оценка следва да се обоснове включването на компонент за отпускане на безвъзмездни средства. Ако е приложимо, в нея следва също така да се посочи по-нисък таван на компонента за отпускане на безвъзмездни средства за ФИ. В края на периода на допустимост компонентите за безвъзмездни средства</p>
--	--

	<p>по МТР на НЕБ трябва да са по-малки от номиналната стойност на финансовия продукт, предоставен на крайните получатели.</p> <p>В предварителната оценка могат да се изчислят единични разходи или еднократни общи суми, които да се използват при възстановяването на разходите за енергийни одити или други аспекти, когато е приложимо.</p> <p>В споразумението за финансиране трябва да се посочат механизми за крайните получатели, които получават безвъзмездна подкрепа чрез системата за „обслужване на едно гише“ на етапа на разработване на дадена инвестиция, която в крайна сметка не се реализира. Такива механизми биха могли да включват възстановяване на получената безвъзмездна подкрепа (например преобразуване на безвъзмездната помощ в заем, без да е необходимо да се плаща лихва за минал период) или прекратяване на споразумението без необходимост от връщане на средствата, което може да бъде оправдано за инвестиции с висок риск, за които в крайна сметка е счетено, че все още не са финансово жизнеспособни или не са достатъчно зрели, за да получат възстановима помощ. Тази подкрепа продължава да се счита за допустим разход по програмата до момента, когато общата стойност на безвъзмездната подкрепа надхвърли стойността на инвестициите, подпомагани от финансовия продукт.</p>
Продукти	<p>По линия на МТР на НЕБ може да се предоставя финансиране под формата на дълг, собствен капитал, квазикапиталови средства и безвъзмездни средства (в зависимост от резултата от предварителната оценка) на тези крайни получатели, които допринасят за постигането на целта на програмата. Размерът и равнището на инвестициите трябва да бъдат приведени в съответствие с резултатите от предварителната оценка, посочена в член 58, параграф 3 от POP.</p> <p>Финансирането може да се използва единствено за следните разрешени цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) инвестиране в материални и нематериални активи; и б) текущи активи, свързани с допустимите дейности. <p>За инвестициите, включени в портфейла, в МТР на НЕБ трябва винаги да се спазват следните критерии за допустимост:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) съчетаването на финансов продукт с безвъзмездна подкрепа трябва да е ново, като изключва рефинансирането на съществуващи инвестиции или финансирането на завършени проекти; безвъзмездната подкрепа трябва да изключва разходите, направени преди отпускането на финансирането; б) общият размер на инвестициите по МТР на НЕБ за проекта за териториално развитие не трябва да надхвърля максималния размер, определен в предварителната оценка, нито приложимите тавани за държавна помощ (например съгласно член 16, параграф 3 от ОРГО е разрешена максимална инвестиция от 20 000 000 EUR); в) съчетаването на финансов продукт и безвъзмездна подкрепа трябва да осигурява финансиране за една или повече от

	<p>разрешените цели в евро и/или в националната валута на съответната юрисдикция, и/или във всяка друга валута;</p> <p>г) финансовите продукти може да бъдат под формата на първостепенен дълг и, при спазване на приложимите правила за държавна помощ, под формата на заеми тип „мецанин“, подчинен дълг, собствен капитал и квазидялов капитал;</p> <p>д) заемите не може да бъдат под формата на револвиращи кредитни линии;</p> <p>е) заемите трябва да имат погасителен план, включително погасяване чрез периодични вноски и/или чрез еднократно изплащане;</p> <p>ж) със заеми или с безвъзмездни средства не трябва да се финансират нито чисто финансови дейности, нито предоставяне на потребителско финансиране; и</p> <p>з) заемите трябва да имат срок до настъпване на падежа от най-малко 12 месеца (включително съответния гратисен период, ако има такъв) и най-много 360 месеца.</p>						
Проекти	<p>Правилата по отношение на допустимостта и обхвата на подкрепата от програмата са същите, както за използването на ЕФРР, КФ и ФСП като цяло, с изключение на специфични недопустими области за инвестиции и специфични недопустими разходни позиции, изброени в РОР. В същото време проектите, подкрепяни по линия на МТР на НЕБ, трябва да са съобразени с местната или териториалната стратегия за развитие и да се допълват с проекти по инициатива на общността, за да се приложи всеобхватният и мултидисциплинарен подход на НЕБ и да се предприемат действия за постигане на трите основни ценности на НЕБ.</p> <p>Чрез МТР на НЕБ трябва да се оказва подкрепа за две или повече от четирите тематични приоритетни оси на НЕБ по пътя към трансформацията.</p> <p>По-долу са дадени примери за проекти, които може да бъдат финансирани в рамките на тази подкрепа по различните оси:</p> <table border="1" data-bbox="580 1458 1425 2031"> <thead> <tr> <th data-bbox="580 1458 1027 1576">Възстановяване на връзката с природата</th> <th data-bbox="1027 1458 1425 1576">Възстановяване на усещането за принадлежност</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="580 1576 1027 1899">Сливане на сградите с ландшафта или интегриране на живата природа в строителството, за да се покаже как биологичното разнообразие или опазването на водите и почвите може да бъде зачитано и насърчавано чрез строителството и планирането</td> <td data-bbox="1027 1576 1425 1899">Инвестиране във физическото и икономическото възобновяване на кварталите в градските и селските райони, включително в жилища на достъпни цени</td> </tr> <tr> <td data-bbox="580 1899 1027 2031">Инвестиции за осигуряване на устойчивост на климата и</td> <td data-bbox="1027 1899 1425 2031">Инвестиции в опазването, защитата, популяризирането, развитието и предоставянето на достъп до културното</td> </tr> </tbody> </table>	Възстановяване на връзката с природата	Възстановяване на усещането за принадлежност	Сливане на сградите с ландшафта или интегриране на живата природа в строителството, за да се покаже как биологичното разнообразие или опазването на водите и почвите може да бъде зачитано и насърчавано чрез строителството и планирането	Инвестиране във физическото и икономическото възобновяване на кварталите в градските и селските райони, включително в жилища на достъпни цени	Инвестиции за осигуряване на устойчивост на климата и	Инвестиции в опазването, защитата, популяризирането, развитието и предоставянето на достъп до културното
Възстановяване на връзката с природата	Възстановяване на усещането за принадлежност						
Сливане на сградите с ландшафта или интегриране на живата природа в строителството, за да се покаже как биологичното разнообразие или опазването на водите и почвите може да бъде зачитано и насърчавано чрез строителството и планирането	Инвестиране във физическото и икономическото възобновяване на кварталите в градските и селските райони, включително в жилища на достъпни цени						
Инвестиции за осигуряване на устойчивост на климата и	Инвестиции в опазването, защитата, популяризирането, развитието и предоставянето на достъп до културното						

	<p>околната среда, включително природосъобразни решения</p>	<p>наследство, включително инфраструктура за устойчив туризъм; обновяване на инфраструктури, част от историческото и културното наследство, с висока социална стойност и нисък въглероден отпечатък</p>
	<p>Физическа трансформация на пространства, която показва как нова, реновирана или възстановена архитектурна среда и обществени пространства могат да допринесат за опазването, съживяването и/или възстановяването на природни екосистеми (включително почвените и водните цикли) и биологичното разнообразие; използването на природосъобразни решения и материали може да бъде важно измерение на физическата трансформация.</p>	<p>Инвестиции във възобновяване на изоставени или засегнати от предизвикателства райони в градовете, модернизиране на територии и региони в упадък, проекти, насочени към преодоляване на сегрегацията и осигуряване на достъп до дадени места</p>
	<p>Инвестиции за адаптиране към изменението на климата и инвестиции за подобряване на околната среда в териториите, включително подобряване на качеството на въздуха, почвата и водите, както и на условията на живот</p>	<p>Инвестиционна подкрепа за започване на самостоятелна заетост и създаване на предприятия, включително стопанска инфраструктура, като работни пространства и инкубатори</p>
	<p>Инвестиции в устойчива териториална мобилност, включително изграждане на териториални гранични пунктове със „зелени ленти за преминаване“ с цел активна мобилност и устойчива транспортна инфраструктура</p>	<p>Инвестиции в грижи, предлагани в общността, и първични здравни грижи и инвестиции за подобряване на достъпа до здравни и социални услуги</p>
	<p>Дейности, процеси, продукти, които създават усещане или изживяване за това, че сме част от природата, и които водят до промяна на гледната точка по отношение на природата</p>	<p>Инвестиции в разработването на продукти, процеси или модели на стопанска дейност, които се основават на местната култура, традиции, ноу—хау, занаяти и съвременното многообразие и творчество; може да са свързани с мода, мебели или вътрешен</p>

		<p>дизайн, но също и с храни или други елементи от ежедневието, които носят усещането за принадлежност на местно равнище;</p> <p>може да включват и предаването на традиционни знания, ноу—хау и умения и интегрирането им в нови производствени или стопански модели.</p>
	<p>Отдаване на приоритетно значение на местата и хората, които имат най-голяма нужда от това</p>	<p>Нуждата от дългосрочно и обхващащо целия жизнен цикъл мислене в индустриалната екосистема</p>
	<p>Обновяване и изграждане на социални жилища на достъпни цени с оглед да се постигнат кръговост и принос към приобщаването във връзка с тяхната функция или достъпност</p>	<p>Инвестиции в устойчиви решения за предприятия и домакинства, прилагащи принципите на кръговата икономика, включително в производството</p>
	<p>Инвестиции във физическата трансформация и възстановяването на територии, включително малки села, селски региони, смалвяващи се градове, западнали жилищни комплекси и деиндустриализирани райони; те могат да включват и разработването на амбициозни проекти за социално жилищно настаняване и обновяване и възстановяване на архитектурната среда, за да се противодейства на сегрегацията и изолацията, както и да се отговори на конкретни нужди на групите от лица, които са най-уязвими, например изложените на риск от изключване или бедност или бездомните</p>	<p>Инвестиране в трансформацията на елементи на конкретни вериги за създаване на стойност — от набавянето на суровини до рециклирането на отпадъци в различни екосистеми, от сектора на строителството до текстилния сектор и сектора, свързан с начина на живот (мебели, дизайн и др.)</p> <p>Нови процеси, нови материали, решения и продукти, базирани на устойчиви природни източници, или нови модели на стопанска дейност, които носят ясни ползи по отношение на устойчивостта и кръговостта, както и по отношение на качеството на живот за всички</p>
	<p>Инвестиции за справяне с предизвикателствата, произтичащи от изменението на климата</p>	<p>Инвестиране в новаторски техники и материали, които допринасят за смекчаване на последиците, произтичащи от изменението на климата, за опазване на околната среда и</p>

		за превръщане на пространствата в по-достъпни и приобщаващи
	Инвестиране в универсален дизайн за премахване на препятствията пред достъпността на архитектурната и виртуалната среда, както и пред стоките и услугите за хората с увреждания, а също и за справяне с факторите на застаряването.	Инвестиционна подкрепа за предприемачеството и развитието на стопанските дейности, включително за разработването на нови производствени технологии и устойчиви продукти
	Развитие на информационните и комуникационните технологии	Инвестиции в повторното използване, възобновяването, удължаването на експлоатационния живот и трансформацията на всички видове съществуващи сгради
	Инвестиране в инфраструктура за публични служби по заетостта	Инвестиции в нови технологии, включително 5G, изкуствен интелект, инструменти, основани на данни, роботика и технологии за триизмерен печат
	Инвестиции във висшето образование, включително сътрудничество с предприятия; образователни модели и методи, които интегрират ценностите на устойчивостта, приобщаването и естетиката в съдържанието на учебните програми и в процеса на обучение, включително иновативни модели за обучение на специалисти, основани на интердисциплинарното интегриране на науката, изкуствата и социалните изследвания	Инвестиции за подобряване на ефективността на материалите, продуктите и сградите с оглед на тяхната устойчивост
	Инвестиции в инфраструктура, свързваща различни части на даден район, включително населени места в градски и селски райони и трансгранични връзки	Инвестиции в инфраструктурата за здравни и социални услуги и в научни изследвания, развитие и иновации, които допринасят за развитието на местно равнище
	Инвестиране в пространства, използвани за обмен в положителна насока и	Инвестиране в инструменти за подпомагане на проектирането и

	<p>изграждане на общности, например като образец за развитие и използване на обществени пространства, като улици, площи и паркове, или вдъхновяващи модели на обществени центрове, обществени градини, съвместно създаване на места, които съчетават стил със важно социално предназначение и устойчивост;</p> <p>други инициативи от малък мащаб на равнището на отделните хора, квартали и местни общности, определени в стратегията за местно или териториално развитие</p>	<p>съвместното създаване на по-устойчиви процеси на строителство и планиране; методи, инструменти или насоки, които улесняват (само)оценката на резултатите по отношение на кръговостта на различни видове стоки и услуги</p>
<p>Списъкът с потенциални инвестиции и дейности не е изчерпателен и може да бъде разширен, за да обхване и други видове действия и дисциплини.</p>		
<p>Допустими крайни получатели</p>	<p>Крайните получатели трябва да отговарят на изискванията на законодателството на ЕС и на националното законодателство, на съответната програма за финансиране от ЕС, на споразумението за финансиране и на инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ. Към датата на подписване на споразумението за финансиране и когато е уместно, на компонента за безвъзмездни средства, крайните получатели трябва да отговарят на следните критерии за допустимост:</p> <p>а) те трябва да участват в териториалното развитие, което означава, че трябва да са публични или частни субекти с правен статут, който им позволява да поемат задължения и да изпълняват проекти за териториално развитие с различни структури на собственост, например съчетаване на частен и публичен капитал;</p> <p>б) те трябва да бъдат в активно партньорство с регионалните и местните органи, които стимулират териториалното развитие чрез инвестиране в проекти за териториално развитие; крайните получатели трябва да имат подходящ правен интерес по отношение на актива, в който се прави инвестицията;</p> <p>в) те не трябва да бъдат в някое от положенията за изключване съгласно приложимите правила за държавна помощ (например член 1, параграфи 2—5 от ОРГО);</p> <p>г) те трябва да не са част от един или повече забранени сектори³²;</p>	

³²Следните сектори на икономиката се определят общо като „забранени сектори“:

- а) незаконни икономически дейности: всяко производство, търговия или друга дейност, които са незаконни по смисъла на законовите и подзаконовите нормативни разпоредби на местната юрисдикция по отношение на съответното производство, търговия или дейност;
- б) тютюн и дестилирани алкохолни напитки; производството и търговията с тютюн и дестилирани алкохолни напитки и свързаните с тях продукти;

	<p>д) те не трябва бъдат „предприятие в затруднено положение“ съгласно определението в член 2, точка 18 от ОРГО, при спазване на конкретните дерогации на фонда³³;</p> <p>е) те трябва да не са в просрочие и да нямат неизпълнение на задълженията по отношение на който и да е друг заем или кредит, било той отпуснат от субекта, изпълняващ ФИ, или от друга финансова институция съгласно проверките, извършени в съответствие с вътрешните насоки и стандартната кредитна политика на субекта, изпълняващ ФИ; и</p> <p>ж) те трябва да инвестират в проекти за териториално развитие, които са в съответствие с основните ценности на НЕБ и се изпълняват в региона на УО.</p> <p>В допълнение, към момента на инвестицията и по време на възстановяването на заема или излизането от сделката крайните получатели трябва да са регистрирани в държава членка, а дейността, за която е отпуснато финансирането, трябва да се извършва на територията на съответната държава членка и в региона, подкрепяни от програмата за средства от ЕС.</p>
Отговорност на УО	<p>Финансовата отговорност на УО не трябва да надвишава сумата, за която УО е поел задължение към ФИ в съответствие със споразумението за финансиране (член 59, параграф 6 от POP).</p> <p>Загубите, които се покриват, включват дължимите и изискуеми непогасени суми по главницата и стандартните лихви. Таксите за просрочени плащания и всякакви други разходи и разноски не се покриват.</p>
Докладване и целеви резултати	<p>Най-малко два пъти годишно субектът, изпълняващ ФИ, следва да предоставя на УО и на ХФ информация в стандартен формат и обхват. Тази информация следва да включва всички елементи, които се изискват от УО в съответствие с член 42 от POP.</p> <p>Показателите следва да бъдат съгласувани с конкретните цели на съответния приоритет на програмата за принос към ФИ и с очаквания принос на ФИ за постигането на конкретните цели, посочени в предварителната оценка. Показателите следва да се измерват и докладват поне два пъти годишно от субекта, изпълняващ ФИ, и да се съгласуват като минимум с изискванията</p>

в) производство и търговия с оръжие и боеприпаси: финансиране на производството и търговията с всички видове оръжие и боеприпаси (тази забрана не се прилага в случаите, в които подобни дейности са част от изрични политики на ЕС или са свързани с тях);

г) казина и еквивалентни на тях предприятия;

д) ограничения в сектора на информационните технологии: научноизследователска и развойна дейност или технически приложения, свързани с програми и решения за електронни данни, които i) целят по-конкретно да: а) подкрепят всички дейности, включени в списъка с ограничените сектори, посочени в букви а)–г) по-горе; б) хазартни игри по интернет и онлайн казина; или в) порнография, или които ii) целят създаването на възможност за незаконно: а) проникване в електронни мрежи за данни; или б) изтегляне на електронни данни;

е) ограничения в сектора на природните науки: когато се предоставя подкрепа за финансирането на научноизследователска и развойна дейност или технически приложения, свързани с: i) клонирането на хора за научни или терапевтични цели; или ii) генетично модифицирани организми (ГМО).

³³ Вж. член 7, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/1058 относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд и член 9, буква в) от Регламент (ЕС) 2021/1056 за създаване на Фонда за справедлив преход.

	<p>на ROP и показателите относно ЕФРР/КФ/ФСП в Регламента за ЕФРР/КФ и Регламента за ФСП.</p> <p>Аспектите, свързани с енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници, могат да бъдат включени в проекти с друга основна цел. Ето защо, за да се отчете цялостният принос на МТР на НЕБ към приоритетите, показателите следва да включват:</p> <p>i) икономииите на годишно потребление на първична енергия (оценени въз основа на енергиен одит или друг документ); ii) допълнителния производствен капацитет за възобновяема енергия; и iii) допълнително произведената (оценена) възобновяема енергия по всички проекти, получили подкрепа.</p>
<p>Съображения, свързани с държавната помощ³⁴</p>	<p>1. Наличие на помощ съгласно правилата за държавна помощ</p> <p><i>На равнището на субекта, изпълняващ ФИ, за компонента „финансов продукт“:</i></p> <p>обикновено държавна помощ се изключва, когато е изпълнено <u>едно от долупосочените условия:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. субектът за съвместно инвестиране, прилагащ ФИ, и УО осъществяват инвестицията на принципа <i>pari passu</i>, т.е.: i) при едни и същи срокове и условия; ii) по едно и също време (чрез една и съща сделка); iii) като понасят загуби и усвояват печалби пропорционално на предоставения от тях принос (<i>pro rata</i>) по всяко време; iv) като имат еднакво ниво на подчиненост по отношение на един и същ рисков клас; и v) при икономически значимо участие в заема за споделяне на рисковете на независими и частни съинвеститори³⁵, например субекта, изпълняващ ФИ. Това обаче не може да се случи, когато заедно с финансовия продукт се предоставят безвъзмездни средства (например в случай на капиталово облекчение или капиталова субсидия), което би нарушило принципа <i>pari passu</i>; 2. възнаграждението (т.е. разходите и/или таксите за управление) на субектите, изпълняващи ХФ и СФ, както и ценовата структура на заема на субекта, изпълняващ ФИ, отразяват актуалното пазарно възнаграждение при съпоставими ситуации. Това е така, когато субектите, изпълняващи ФИ, са били избрани чрез открита, прозрачна, недискриминационна и обективна процедура за подбор; 3. финансовото предимство на публичния принос по програмата към инструмента се изчислява количествено и след това се прехвърля изцяло на крайните получатели под формата на намаляване на лихвения процент и/или намаляване на изискванията за обезпечение в сравнение с пазарния лихвен процент. Пазарния лихвен процент може да представлява или подходящите референтни показатели за конкретния риск и сектор, или пазарните аналози, определени в Съобщението

³⁴ Без да се засяга тълкуването на понятието за държавна помощ съгласно член 107, параграф 1 от ДФЕС от Съда на ЕС, както е консолидирано също така в известието на Комисията относно понятието за държавна помощ (Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договор за функционирането на Европейския съюз (ОВ С 262, 19.7.2016 г., стр. 1), достъпно на адрес: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)).

³⁵ Както е установено в правилата за държавна помощ (по-конкретно както е посочено в Общия регламент за групово освобождаване).

	<p>относно референтните лихвени проценти в ситуации, когато не може лесно да се намерят съпоставими пазарни сделки (повероятно е да се прилага при сделки с ограничени суми и/или с участието на малки и средни предприятия (МСП)³⁶. Когато подкрепата, предоставяна чрез финансовия продукт, е под формата на заеми тип „мечанин“ или подчинен дълг, методологията за такова изчисление следва да бъде съобщена на Европейската комисия за одобрение.</p> <p><i>На равнището на крайния получател:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • държавната помощ може да бъде изключена, ако крайните получатели са юридически или физически лица, които не извършват стопанска дейност³⁷ и следователно не попадат в обхвата на държавната помощ. • Освен това, ако крайният получател е много малко предприятие, което предлага услуги само на местно равнище на клиенти от своята държава членка, и ако дейността му на съответния пазар е незначителна и няма вероятност да възпрепятства инвестициите на предприятия от други държави членки, следва да се прецени дали подкрепата може да засегне търговията между държавите членки. В решението по делото <i>Marinvest</i>³⁸ Общият съд потвърждава решение, с което Комисията приема, че публична помощ не отговаря на условието за наличие на въздействие върху търговията, като изтъква конкретните елементи, които Комисията е взела предвид при оценката си, за да определи местното измерение на дейност, която е малко вероятно да привлече клиенти от други държави членки, както и за да определи липсата на въздействие (или наличието само на пренебрежимо въздействие) върху условията за трансгранични инвестиции или установяване. <p>В случаите, когато не може да се изключи наличието на държавна помощ, подкрепата трябва да отговаря на приложимите правила за държавна помощ.</p> <p>2. Помощ³⁹ <i>de minimis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Счита се, че държавната помощ под праговете за помощ <i>de minimis</i> не отговаря на всички критерии за държавна помощ и следователно Комисията не следва да бъде уведомявана за нея. • Подкрепата би могла да бъде помощ <i>de minimis</i> (при подкрепа с размер под 200 000 EUR или под 500 000 EUR за помощ <i>de</i>
--	---

³⁶ Вж. точка 113 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договор за функционирането на Европейския съюз (ОВ С 262, 19.7.2016 г., стр 1.).

³⁷ Физически лица, които извършват стопанска дейност (например инвеститор в недвижими имоти, бизнес ангел и т.н.), ще бъдат считани за предприятие за целите на контрола на държавните помощи.

³⁸ Вж. решение на Общия съд от 14 май 2019 г., *Marinvest*/Комисия, дело T-728/17, EU:T:2019:325.

³⁹ Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* (Регламент за помощта *de minimis*) или Регламент (ЕС) № 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (*de minimis*) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес (ОВ L 114 от 26.4.2012 г., стр. 8).

	<p><i>de minimis</i> за услуги от общ икономически интерес на краен получател за период от 3 години).</p> <ul style="list-style-type: none"> Съгласно Регламента за помощта <i>de minimis</i> брутният еквивалент на безвъзмездна помощ за помощта (включващ както компонента „заем“, така и компонента „безвъзмездни средства“) може да бъде изчислен съгласно методологията, посочена в член 4 от Регламента за помощта <i>de minimis</i>. <p>Когато помощта <i>de minimis</i> се съчетае с помощ, предоставена съгласно ОРГО за същите допустими разходи или за същата помощ за финансиране на риска, интензитетът на помощта не може да надхвърля най-високия съответен интензитет на помощта или таван на размера на помощта съгласно съответния член от ОРГО⁴⁰.</p> <p>3. Съвместимост на помощта съгласно правилата за държавна помощ</p> <ul style="list-style-type: none"> Държавната помощ е съвместима и освободена от задължението да се уведомява Комисията, когато отговаря на критериите съгласно ОРГО, например за категориите помощи, определени в член 16 (регионални помощи за градско развитие), член 38 (енергийна ефективност), член 45 (саниране на замърсени обекти), член 47 (рециклиране на отпадъци), член 53 (култура и културно наследство) и член 56 (местна инфраструктура); държавната помощ може също така да бъде счестена за съвместима в съответствие с правилата за услугите от общ икономически интерес (за приложими инвестиции, като изграждането на нови социални жилища); уведомяване на Комисията съгласно приложимите насоки за държавна помощ (насоки за регионална помощ; например насоки относно климата, енергетиката и опазването на околната среда) или пряко по силата на Договора, ако с предварителната оценка се установи необходимост от публична подкрепа с естество и/или мащаб, които не са разрешени в рамките на никоя друга налична възможност⁴¹.
--	--

⁴⁰ Вж. член 5 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 (Регламент за помощта *de minimis*).

⁴¹ Вж. например [SA.34660 \(2012/N \) JESSICA Фондове за градско развитие Хага и Ротердам](#)

Част 3 Ръководни принципи за оценка на съответствието на проектите с НЕБ

Висококачествено прилагане на основните ценности на НЕБ

Устойчивост

Проектите, подкрепяни чрез МТР на НЕБ, имат за цел да насърчават устойчивостта. Очаква се тези действия да намаляват въздействието върху околната среда, да насърчават стопански дейности, съобразени с ограниченията по отношение на природните ресурси, да насърчават ефективното използване на съществуващите ресурси и да помагат на хората да възстановят връзката си с природата. Проектите може да спомагат за опазване на климата, повишаване на устойчивостта спрямо изменението на климата, опазване на биологичното разнообразие, намаляване на използването на ресурси и на замърсяването, например чрез постигане на напредък във връзка с кръговостта, повторно използване на съществуващите ресурси (например вторично производство) и насърчаване на екопроектирането, природосъобразните решения и икономиката на близостта. С тях може отново да се въведе чувството за близост с природата в жилищните пространства, да се популяризират ползите за здравето и отдиха и да се повиши осведомеността за значимостта на природната среда и нейното опазване.

Критериите за устойчивост може да бъдат допълнени със специфични критерии за устойчивост въз основа на целите на съответната програма и приоритет.

Насочващи въпроси за оценка по критерия „устойчивост“ (които не се ограничават до изброените тук):

- Включва ли измерението на устойчивостта подробно и правдоподобно описание и количествено измерими параметри на очакваното въздействие и на начините за постигането му?
- Залегнало ли е и насърчава ли се в проекта възстановяването на връзката с природата и оценява ли се нейното значение?
- На какви екологични аспекти⁴² ще повлияе проектът (като въглероден отпечатък, включително временно съхранение на въглероден диоксид⁴³, например чрез продукти, получени от дървесина от устойчив дърводобив, намаляване на замърсяването/отпадъците, биологично разнообразие, устойчив транспорт и т.н.)? Проектът може да е насочен към един или няколко аспекта на околната среда, може да проучва потенциала за полезни взаимодействия и по този начин да се цели постигане на широко въздействие върху устойчивостта.

---

⁴² За аспектите на околната среда, различни от климата, рамката на ЕС за устойчиви сгради [Level\(s\)](#) предоставя общ език за оценяване и докладване по показателите за устойчивост на сградите. Това е първична отправна точка за прилагане на принципите на кръговата икономика в нашата архитектурна среда.

⁴³ Вж. Съобщение на Комисията COM(2021) 800 final „[Устойчиви въглеродни цикли](#)“.

- Що се отнася до смекчаването и адаптирането към последиците от изменението на климата, отговаря ли проектът на „критериите за съществен принос“, които Комисията е определила за строителство на нови сгради⁴⁴ и обновяване на съществуващи сгради⁴⁵ в Компаса за таксономията на ЕС⁴⁶?
- Включена ли е устойчивостта като неизменна характеристика на проекта още от фазата на разработване на концепцията? Устойчивостта отразена ли е широко в някои от избраните възможности, свързани с проекта (например използвани материали, разработени функции и др.)? И двата подхода са приемливи.
- Предоставят ли се чрез проекта иновативни решения за устойчивост (например нов процес, инструмент или метод; нов материал или технология; нова комбинация от методи, инструменти или материали; нова област на приложение на методи, инструменти или материали)?
- Насърчава ли се с проекта възстановяването на природни екосистеми; предотвратяването на загубата на биологично разнообразие; подобряването на качеството на въздуха, водите и почвите и на условията на живот като цяло; или рециклирането на отпадъци?
- Укрепват ли се чрез проекта стопанските дейности, като се зачитат ограниченията на природните ресурси?
- Подобрява ли се чрез проекта адаптацията към изменението на климата?
- Предлагат ли се чрез проекта новаторски решения, базирани на имитиране на аспекти, наблюдавани в природата?
- Популяризират ли се чрез проекта градски модели на социалната икономика, икономиката на близостта и кръговата икономика?
- Насърчава ли се чрез проекта запазването или подновяването на зелените (обществени) пространства и използването им като свързващи пунктове/обществени и споделени пространства в дадена община или функционален район?
- Стимулира ли се чрез проекта връщането на съществуващите пространства към активна употреба и съживяването на градските центрове, като се избягва усвояването на нови поземлени площи, чрез повторно използване на съществуващи, но празни сгради и чрез избягване на стихийна урбанизация?
- Запазва ли се или обновява ли се чрез проекта архитектурна среда, като се използват нови материали или природосъобразни решения и продукти, и/или пестят ли се ресурси чрез повторно използване или рециклиране на компоненти или употребяване

---

⁴⁴ [Строителство на нови сгради — Компас за таксономията на ЕС | Европейска комисия \(europa.eu\).](#)

⁴⁵ [Обновяване на съществуващи сгради — Компас за таксономията на ЕС | Европейска комисия \(europa.eu\).](#)

⁴⁶ [Компас за таксономията на ЕС | Европейска комисия \(europa.eu\).](#)

на рециклируеми материали с ясни ползи за екологичните характеристики и благодарение на кръговата икономика?

- Изграждат ли се чрез проекта градски „зелени ленти за преминаване“ за активна мобилност, за да се преосмисли транспортната инфраструктура и да се променят моделите на мобилност?
- Включва ли проектът мерки за намаляване на потреблението на енергия в обновените сгради?

Естетика

Очаква се проектите, подкрепяни с помощта на МТР на НЕБ, да насърчават естетиката, т.е. стойността, красотата и стила, като повишават качеството на изживяването и насърчават естетическата стойност отвъд чистата функционалност в аспектите на инфраструктурата или обществените пространства, които се създават или преобразуват. Чрез естетически и културни средства тези проекти следва да допринасят за повишеното усещане за принадлежност и гордост от средата и да са добре интегрирани в цялостния пространствен контекст и архитектурен стил. Културните ценности (наследство, изкуство, местни занаяти, ноу-хау и т.н.) и специфичното естетическо изживяване са уникални и с проектите може да се изгради връзка между иновативната естетика и културното наследство на дадено място. Културните и художествените прояви могат да се използват за засилване на социалното взаимодействие и за преосмисляне на стойността на природата, като по този начин допълнително действат като катализатори на другите ценности на НЕБ.

Насочващи въпроси за оценка по критерия „естетика“ (които не се ограничават до изброените тук):

- Демонстрира ли се в проекта добро разбиране на естетиката като основна ценност на НЕБ? Включена ли е естетиката като неизменна характеристика на проекта още от фазата на разработване на концепцията?
- Отражено ли е измерението, засягащо естетиката, на висококачествено ниво (например представена последователна естетическа концепция/визия, разсъждения относно връзката на естетиката на проекта с културния контекст на мястото, представяне на убедителни подробности относно използването на различни материали или техники/видове изкуства)?
- Използвани ли са в проекта естетически средства, за да се укрепи цялостната идея на НЕБ / да се вдъхновят хората и общностите да предприемат действия за трансформация?
- Пригоден ли е проектът към специфичното минало на местността и настоящата социално-културна действителност? Би било предимство, ако се вземат предвид наследството и уникалността на местността, „усещането за атмосферата на мястото“ по отношение както на хората, така и на материалната и културната история или традициите.

- Насърчават ли се с проекта подходи с ниска степен на вмешателство, които запазват и подчертават красотата на мястото, както и хармонията между цялостната естетика и стила на мястото (интегриране в ландшафта)?
- Укрепва ли се чрез проекта качеството на изживяването на дадено място, повишава ли се естетическата му стойност чрез изкуство?
- В проекта дизайнът представен ли е в изрична връзка с пространството или функциите, като например използването на специфичен стил или дизайн с цел укрепване на сътрудничеството?
- Насочен ли е проектът пряко към въпроси, свързани със зрителния комфорт или аспектите на качеството на изживяването в допълнение към чистата функционалност?
- Ориентиран ли е проектът към стимулиране или създаване на определени емоции или сетивни преживявания посредством своя дизайн? Има ли той за цел да подобри условията за здравословен живот?

Приобщаване

От проектите, подпомагани чрез МТР на НЕБ, се очаква да насърчават приобщаването чрез действия, които извличат максимални ползи от многообразието, равенството, социалното приобщаване и принципите на „универсален дизайн“, както и да увеличават физическата и финансовата достъпност и сплотеността. Тук се включват борбата с пространствената сегрегация и изолация, увеличаването на възможностите за събирания и обмен между различните части от общността, оказването на подкрепа за уязвимите членове на общността и насърчаването на достъпността на ключови услуги, удобства и места за социално взаимодействие за всички. Като цяло проектите следва да имат за цел да насърчават солидарността и да изграждат мостове в рамките на общността.

Насочващи въпроси за оценка по критерия „приобщаване“ (които не се ограничават до изброените тук):

- Демонстрират ли се в проекта добро разбиране на приобщаването като основна ценност на НЕБ, както и високо равнище на амбиция?
- Включено ли е приобщаването като неизменна характеристика още от фазата на разработване на концепцията? Има ли проектът за цел да постигне амбициозни резултати в областта на приобщаването? И двата подхода са приемливи.
- Отражено ли е измерението на приобщаването на висококачествено ниво (например изчерпателно разглеждане на различните групи, особено уязвимите, практически мерки за осигуряване на физическа и финансова достъпност, надеждна база данни, насърчаване на сплотеността и споделеното в общността усещане за значимост, като същевременно се извличат максимални ползи от многообразието)?

- Насочен ли е проектът към реконструкция, ремонт и обновяване на архитектурната среда, с цел да се сближат общностите и да се отговори на специфичните нужди на уязвимите групи и лица, като например онези, които са изложени на риск от изключване или бедност, или бездомните?
- Включено ли е в проекта изграждането на амбициозни социални и приобщаващи жилища, например:
  - трансформиране и адаптиране на сгради чрез използване на иновативни техники, материали и устойчиви процеси за строителство, за да станат жилищата по-достъпни и приобщаващи;
  - предоставяне на иновативни жилищни решения, с които се отговаря на временни спешни нужди, с високи стандарти по отношение на естетиката и устойчивостта; или
  - събиране на различни общности и/или функции (жилищно настаняване, образование и обучение и др.) на едно място?
- Прилага ли се чрез проекта принципът за „универсален дизайн“ при препроектирането на архитектурна среда, за да се премахнат бариерите по отношение на достъпността за уязвимите групи, хората с увреждания и застаряващото население?
- Насърчава ли се чрез проекта адаптирането или обновяването на архитектурната среда, предназначена да възстанови гордостта и да чества многообразието?
- Променя ли се с проекта предназначението на пространствата за положителен обмен между поколенията и изграждане на общности, като същевременно се осигурява физическа и финансова достъпност?
- Осигуряват ли се чрез проекта финансова достъпност на дейностите по проекта и ползи за общността, както и споделяне на разходите, например принос от местните предприятия?
- Свързват ли се чрез проекта различни субекти и хора, както чрез физическа инфраструктура, така и чрез цифрови инструменти?

Основан на участие трансдисциплинарен подход

Ключов принцип на НЕБ е основаният на участие трансдисциплинарен подход. В проектите следва да е предвидено широко участие на различни групи и заинтересовани страни в различните фази (съвместно проектиране, изпълнение), да се използват различни области на експертен опит и дисциплини и да се осигуряват съвместно ръководство и ангажираност на обществеността. Специално внимание следва да се обърне на активното включване на настоящите и бъдещите потребители на въпросния инфраструктурен аспект или публично пространство, като същевременно се цели включването и на по-трудно достъпни групи или на групи, които може да имат по-малък

достъп и ресурси за участие в такива процеси. Ето защо следва да се обърне внимание на групите, до които се достига трудно и които са уязвими, в т.ч. бездомните, безработните, мигрантите и възрастните хора. Друг важен аспект е равенството между половете. Чрез проектите следва да се спомага и за преодоляване на границите между институциите, областите на политиката и областите на знанието. Предложенията за проекти следва да обхващат конкретни партньори и потенциални заинтересовани страни, както и степента, до която те вече са поели (политически) ангажимент към проекта.

Насочващи въпроси за оценка по критерия „основан на участие трансдисциплинарен подход“ (които не се ограничават до изброените тук):

- Доказва ли МТР на НЕБ как проектите на равнище портфейл спомагат за преодоляване на институционалните граници, границите на политиката и знанията, както и че разполагат с потенциал да постигнат промяна в местния контекст?
- Определени ли са в инвестиционната стратегия на МТР на НЕБ две или повече дисциплини, основани на две или повече тематични приоритетни оси по пътя към трансформацията?
- Има ли достатъчно многообразие по отношение на участващите заинтересовани страни, които отразяват трите основни ценности на НЕБ и дават възможност за принос към проекта, като го оценяват от различни гледни точки? Включени и разгледани ли са всички ключови експертни области?
- Обърнато ли е специално внимание и поет ли е специален ангажимент за включване на настоящи и бъдещи ползватели на инфраструктурния аспект или на обществено достъпното пространство, както и на групи, до които се достига по-трудно? Обхванати ли са групи като бездомни, безработни, мигранти и възрастни хора? Разгледано ли е в проекта равенството между половете?
- Описано ли е в проекта как обществеността, заинтересованите страни (например групи на гражданското общество, неправителствени сектори, неформални творци, частен сектор) и групите, до които се достига трудно, ще бъдат включени в съвместното проектиране и изпълнение на проекта?
- Показан ли е в проекта ангажимент за участие на обществеността и заинтересованите страни в съвместното проектиране и изпълнение? Това участие интегриращо ли е по характер, или е само с информативна цел? Предвидена ли е в проекта трансформация от страна на обществеността и заинтересованите страни чрез осигуряване на реалната им ангажираност към идеята на проекта?
- Включени или определени ли са в проекта съответните експертни познания и дисциплини, обхващащи различните сектори на НЕБ?

Ако УО и субектът, изпълняващ ФИ, решат да приложат МТР на НЕБ в съответствие с вариант за изпълнение в), трансдисциплинарните критерии трябва да се спазват на равнище проект.

